

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

108676 --

Pogovor
od
spovedi.

M. Smolj

od

spovedi.

Spisal

MATIJA SMOLEJ.

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani; založil spisavec.

1864.

108676

108676

ČZC 944/1951

127

1801

Pogovor od spovedi.

Duhovni pomočnik na deželi, naprošen da bi bolnega hlapca v bližnji grajšini obiskal, sreča ravno pred gradom posestnika, ki je nekatoličan, zaročen z gospo katoličanko.

Prijazno se pozdravita in po navadnem razgovoru in vprašanju po nasprotnem zdravju in vedenju reče posestnik: Ravnokar sim bil pri bolnem Andreju, zlo se bo vašega dohoda razveselil, popraševal je že, ali bote pač prišli; upam pa, da bolezen ni nevarna; poslal sim tudi že po zdravnika, mislim da bo kmalo došel. Pogovorite se z bolnikom in potem, prosim, se v gornjo izbo potrudite, da se naše južine udeležite. Dobil sim ravno včeraj tudi goste iz mesta. Prišli so namreč naš gospod pastor, njegova gospa in viši vradnik I., moj sošolec, da bi se nekoliko dni pri meni pomudili. Upam, da se jih ne bote ogibali in se jim oplašiti dali.

Duhovni pomočnik. Nikakor ne. Gospod pastora po osebi že poznám in mikalo me bo, ktere besede z njim spregovoriti. Lepa hvala toraj za prijazno povabilo, ako Andrej res ni nevarno bolan, se bom kmalo oglasil. Med tem pride zdravnik in ker tudi on poterdi, da bo hlapcu skorej odleglo in se zboljšalo, se kmalo za zdravnikom tudi duhovni pomočnik podá v zgornjo izbo. Prijazno je sprejet, in po navadnem pozdravu in skazovanji (predstavljanji), kakor je pri gospodi v navadi, ga domača gospa nagovori in reče:

Gospa. Kako dolgo vas, gosp. kaplan, že ni bilo pri nas, zakaj se nas tako ogibate?

Duhovni pomočnik. Ne zamerite, gospa! ravno je štiridesetdanski post minil, čas, v katerem imamo mi katoliški duhovni naj več dela in opravil, posebno v spovednici.

Gospa. V resnici, vidila sim sama in pravila mi je tudi družina, kako so vas ljudje nadlegovali, in da ste od zjutraj zgodaj pogosto po tri, štiri in še več ur bili v spovednici. Milovala sim vas; to je pač težavno opravilo.

Zdravnik. Sej so pa gospodje duhovni sami tega krivi, zakaj pa vendar ljudi tako k spovednici vabijo in k pogosti spovedi nagovarjajo. Mislim, da bi zadostilo in bi naši duhovni smeli zadovoljni biti, ako bi vsaki katoličan le enkrat v letu prišel k spovedi. Priprosti kmetiški ljudje, posebno ženski spol, se dajo še privabiti, kar je pa izobraženih katoličanov, jim je za spoved večidel ravno toliko mar, kakor za postno zapoved. Sploh mislim, da naj bi se, zlasti današnje čase, ko vse po prostosti hrepení in vpije, tudi prostost vesti ne ovirala.

Posestnik. Prav imate, gosp. zdravnik; tudi jaz sim teh misel. Tu je pač našim gospodom veliko bolje, kaj ne gospod pastor?

Pastor. V resnici, prav hvaležin sim, da pri nas spovednic ne poznamo in se nauka in pravil perve cerkve deržimo; kdo vé ali ne bo še katoličanov naglalo, da prej ali pozneje nas posnemati začnejo?

Duhovni pomočnik. Gospod pastor, v tej reči se zlo motite; zakaj, dokler peklenške vrata ne bodo močnejše kakor skala, na kateri katoliška cerkev stoji, tako dolgo tudi nihče ne bo spovedi overgel.

Pastor. Res da, spovedi, kakoršno je imela cerkev v začetku in prvih stoletjih; ne pa posebne spovedi ali spovedi na ušesa, kakoršna je pri vas zdaj v navadi.

Duhovni pomočnik. Ravno posamezna, posebna ali kakor jo vi imenujete, spoved na ušesa, ne bo nikdar nehala, zakaj kar je Kristus, Božji sin, poterdil in postavil, tega ovreči in odpraviti nima nihče moči in pravice.

Viši uradnik I. Vi tedaj v resnici menite, da je Kristus sam posebno spoved zapovedal in postavil? To je sicer lahko reči, al skazati kaj tacega, mislim, bi vas težko stalo.

Pastor. Meni se tudi zdi. Samo terjenje še ni nikakoršen dokaz.

Posestnik. Prosim gospodje, pustimo to reč, kaj ne gospod kaplan, tudi vi ste s tem zadovoljni, kajti ne svetoval bi vam, da bi se zavoljo te reči v pravdo spušali, ker se bojim, da bi tem učenim gospodom nasproti težko izhajali, in žalilo bi me, ko bi zmagani potem nas nevoljni zapustili.

Duhovni pomočnik. Nikakor ne, g. posestnik, zavoljo mene ne bodite v skerbi, temuč ravno, ker menite da bi shajati in kar terdim skazati ne mogel, se prederznem častite gospode prositi, da se v ti reči bolj razgovorimo in vidimo, kdo da ima prav. Meni gre za čast vere in nauka, ki ga oznanujem, in ko bi zdaj odnehal, bi se pričujoči katoličani, vaša gospa, gosp. oskerbnik in zdravnik lahko pohujšali in misliti mogli, da eden ali drugi nauk katoličanov v resnici nima druge podlage, kakor samo terditev, in da resnice spričati ne moremo, in gosp. zdravnik bi potem gotovo še manj za spoved marali, kakor že zdaj, ker po besedah soditi, pri njih celo malo veljave ima.

Posestnik. Ako je vam prav, je tudi meni drago. Jaz sploh rad take pogovore poslušam, dokler se mirno in brez strasti verstijo. Namesto da bi se toraj od kaj drugega menili, se pa od spovedi pogovorimo. Upam, da tudi vam, g. pastor, ta razgovor ne bo zopern, kajti imeli bote priložnost pokazati svojo učenost in temeljito (uterjeno) znanje sv. pisma, in mikala, mislim, bo tudi tebe gosp. I., ta pravda; saj si bil, ako se ne motim, sam že nekoliko časa bogoslovec, mi vsi zamoremo pri ti priložnosti marsikaj važnega in podučljivega zvediti. —

Duhovni pomočnik. Vam toraj, g. I., se neverjetno zdi, da bi bil Kristus sam posebno spoved postavil, ako jo pa Jezus sam ni postavil in zapovedal, bi se bila mogla pozneje začeti; prosim toraj, nannanite nam, ako vam je znano, od kdaj in od koga posebna spoved svoj začetek ima?

Uradnik I. Šaj ste se pač bogoslovje izšolali in se toraj tudi cerkovne zgodovine učili, vediti bi toraj mogli, da je posebno spoved papež Inocencij III leta 1215 vpeljal; kaj ne g. pastor; saj jaz se spominim, da sim to na učilišu slišal, ker sem se nekoliko časa bogoslovja učil.

Duhovni pomočnik. Zdelo se mi je že, da bote papeža Inocencija natvezili, ker je to že sploh navada pri nekatoličanih, kadar od spovedi govoré, toda v tem, gosp. I., se zlo motite, in če vi to iz svoje cerkvene zgodovine veste, moram reči, da ni resnična. Papež Inocencij v imenovanem letu na tretjem lateranskem zbirališu ni posebne spovedi vpeljal, ampak on je le zapovedal, da ima vsaki kristjan vsaj enkrat v letu k spovedi iti. Da je pa kaj takega zapovedati, število spovedovanja določevati mogel, je gotovo takrat že spoved biti móгла, gotova reč je po tem takem tudi, da je posebna spoved stareji od imenovanega leta; upam pa si še več terditi, — rečem namreč, da spoved ni bila samo že o Kristusovem času, ki jo je, kakor tudi zakon, v imenitnost in veljavo zakramenta povzdignil, temveč da je bila tudi že pred Kristusom v navadi, da je toliko stara kakor svet *).

Uradnik I. Kaj urno in serčno stopate v svojem terdenju dalje, morebiti da bote tudi še skazali, da je sam Bog Oče bil že prvi spovednik.

Duhovni pomočnik. Res, ravno to je prav lahko skazati. Ko je bil Adam prepovedani sad okusil, je pred Bogom svoje zadolženje spoznal in se ga obtožil. In tudi Eva je rekla: „Jedla sim z drevesa, kača me je zapeljala.“ Glejte prvi greh in — prvo spoved. — Pa tudi judje v starem zakonu so že spoved in najberže tudi posebno spoved imeli, kakor se iz nekterih izrekov sv. pisma smé soditi in nekteri učeni cerkveni pisavci veljavno terdijo.

Posestnik. To je zame kaj novega, do zdaj še nisim slišal od spovedi pri judih.

Duhovni pomočnik. Pristavim, da ne samo pri judih v starem zakonu, ampak tudi pri neverških narodih nekdanjih in sedanjih nahajamo verske obrede, ki nas nehoté na našo spoved opominjajo in jasno pričajo, da je to že z naravo (natoro) človeško sklenjeno in ga neki notranj nagon žene, svoje pregreške spoznati in se jih obtožiti, da bi toliko bolj gotovo odpušanje zadobil. Tako n. pr. zastran judov beremo

*) Gl. Blin Conferenzreden.

v bukvah Mojzesovih: „Ako moški ali ženska storita kterega zmed grehov, v ktere ljudje navadno padajo, in po zanikernosti zapoved Gospodovo prelomita in grešita, se imata svojega greha spovedati“ (confitebuntur peccatum suum *). In na drugem kraju beremo: „Ne sramuj se v prid svoje duše resnico govoriti. Naj te ne bode sram svojih grehov povedati, pa nikar se tudi ne podverzi vsakemu človeku zavoljo greha **). „Kdor svoje pregrehe zakriva, ne more imeti prave voditve, kdor se jih pa spové in jih opusti bo dosegel milost“ (***)). Te besede, pravi učeni kardinal Belarmin, jasno spričujejo, da so v starem zakonu judje svoje grehe duhovnim naznanaovali in se jih spovedovali, ker bi sicer besede „ne sramuj se,“ „kdor svoje grehe zakriva,“ nobenega pravega pomena ne imele. Ravno tako tudi govori Kornelij a lapide. In učeni protestant Grotius pri teh besedah pomenljivo opombo pristavlja, rekoč: Meni se mnenje tistih zlo verjetno zdi, kateri terdijo, da so se judje svojih grehov posebej obtoževali in spovedovali. †).

Pastor. Pa s tem, „bi imelo ali znalo biti“ pač še ni nič skazanega, in da vaše mnenje zastran spovedi pri judih ni dostojno, ravno tudi sv. pismo spričuje, zakaj ko bi bili judje posebno spoved imeli, čemu bi bil potem kozel Azazel, kateremu so po posebnem obredu grehe svojega ljudstva naložili in ga potem v pušavo odgnali?

Duhovni pomočnik. To mojega dokaza nika- kor ne ovira, temuč le kaže, da je bila v starem zakonu dvojna spoved v navadi, posebna in splošna, in obred s kozlom, ki je vse ljudstvo namestoval, je bil ravno splošna spoved. Da to terjenje zastran spovedi pri judih ni prazno, priča tudi to, da je še dandanašnji spoved pri judih v navadi. Kajti naj imenitniši njih učeni in duhovni terdijo vzajemno, da ni mogoče zadobiti odpušanja grehov brez pokore, in da je pokora še le potem popolnoma, ako se tudi v obtoženju grehov pokaže.

Pastor. Tu govorijo judovski učeni pač le

*) Numeri 5, 6. **) Eccl. 4, 24, 31. ***) Prov. 28. 13. †) Grotius in Matth. 3, 6.

od obtoženja, s katerim grešnik le pred Bogom svoje pregrešenje spozna.

Duhovni pomočnik. Da temu ni tako, pričajo spet tako imenovane bukve svetnikov, katere pri judih veliko veljavo imajo, in kažejo, da so se Izraelci, ako so hotli pokoro storiti, k svojemu postavljenemu duhovnemu podali in temu vse, tudi naj skrivnejši grehe naznanili, za katere jim je bila potem primerna pokora naložena, in da so nekteri zavoljo skerbi, da bi kaki greh pozabili, taiste na listek zapisali. In od judov v sedanjem času priča Janez Bukstorf, da se na smertni postelji tako spovedujejo, kakor katoličanje.

Spoved, pravi Voltaire, je Bog postavil, in ona ima svojo podlago in začetek v neskončnem usmiljenju njegovem.

Pastor. Tu imate pač verlega možaka in cerkvenega učenika, ako se na Voltaira opirate.

Duhovni pomočnik. Voltaira dobro poznamo, pa ker je v svojem življenju in svojih obilnih spisih eden izmed naj hujših nasprotnikov in sovražnikov katoliške cerkve in keršanskega življenja, bi znale njegove besede toliko veljavniši biti, ako se pri vsem tem vendar z naukom katoliške cerkve vjemajo. Zamogel bi še mnogo enakih izrekov imenovanega in tudi drugih posvetnih pisavcev povedati, pa v dokaz, da je to nagnjenje, svoje pregreške spoznati in se jih obtožiti, človeku tako rekoč prirojeno, ni potrebno drugih spričevanj iskati, to nas uči že lastna pamet in skušnja. Mali otrok že vé in čuti, da mu bodo oče, ki jih je razžalil, raji prizanesli in odpustili, ako se iz lastnega nagiba k njim poda in svoje zadolženje spozna in ne tají, in ker se zmed vsih tako mnogih in različnih vér ali verskih družb tudi ena ne nahaja, katere poglobitni namen bi ne bil, človeka z naj višjim bitjem spraviti in sprijazniti, je toraj čisto jasno ali naravno, da so daritve v spravo in tudi spoznanje in obtoženje pregréh pri vsih narodih bistveni del verskih obredov. Tako n. p., da od drugih narodov in mnogoterih obredov in daritev ne govorim, naj opominim le, da so se mógli tisti grehov celega življenja spovedati in obtožiti, ki so pri nekdanjih Rimljanih in

Grekih hotli v skrivnosti Baha, Orfea, Iride in Cere sprejeti biti. Duhovni, kateri so jih spovedovali, so nosili ključe na rami v znamenje oblasti in molčljivosti, katera jih je vezala. Tudi cesarji, kakor nam zgodovina priča, niso bili od te pogodbe izločeni. Ravno to velja tudi skoraj od vseh sedanjih, posebno azijskih neverskih narodov. Opomnim naj med drugim le posebnega obreda, katerega se še sedaj kitajski cesar derži, kadar od viših uradnikov obdan duhovsko službo opravlja. Stopi k altarju, se večkrat pred njim do tal priklone in kadilo zažge. Potem vzame Ju-pe, to je, dolgi svilnati trak, na katerega je sam vse svoje dobre in hudobne dela in djanja zapisal. Zdaj bere s tihim glasom spis, moli in obudi obžalovanje (grevengo) zavoljo pregrešnih djanj, ki so zapisane, obljubi in sklene se poboljšati ter položi Ju-pe v kadičnico, ki se potem z žerjavico napolni, da trak zgori. V resnici, to je lepa podoba vsega tega, kar se pri spovedi godi, ki s spoznanjem, resničnim kesanjem in trdnim sklepom — dobro opravljena — vse grehe pokončá in jih tako rekoč za vselej sožge. Naj še to pristavim, da celo freimavrariji tirjajo nekako spoved od tistih, ki k njim pristopijo *).

Zdravnik. Dovolite gospod, kam ste pač zašli! Saj nam ni toliko mar za to, ali so judje in neverniki imeli in imajo daritve in nekako spoved, kakor skazujete, saj se od njih ne bomo spovedovati učili; mi bi le radi zvedili, ali je res posebna spoved že bila v prvih časih kersanstva v navadi, in ali jo je v resnici Kristus sam postavil?

Pastor. Prav imate, to je vprašanje. Zdi se mi, kakor da bi se gospod duhovni temu vprašanju in dokazu odtegovali.

Duhovni pomočnik. To nikakor ni moj namen, temuč ker smo se iz tega, kar sim povedal, lahko prepričali, da se nahajajo pri vsih narodih spravne daritve in verski obredi, bolj ali manj podobni in enaki naši spovedi, da je toraj človeški naravi (natori) popolnoma primerno in človeka že neka notranja sila

*) Gl. Die Freimaurerei im Staate, von einem früheren Ordensmitglied, v. A. Eschweiler, Aachen 1863, str. 31, „Ceremoniel bei der Aufnahme eines 17jährigen Lowtons.“

žene, se svojega zadolženja obtožiti, da bi si tako vest olajšal in toliko ložej odpušanje zadobil, bo tudi toliko ložej verjeti in skazati, da je Kristus, ki je gotovo človeško naravo naj bolje poznal, v resnici sam spoved poterdil in jo v zakrament povzdignil.

Uradnik I. Mi smo danes terdovratni, gospod duhovni, in ne verjamemo, kar se nam jasno ne dokaže in ne spriča.

Duhovni pomočnik. Ne tirjam tudi, da bi mi kar na besedo verjeli, ker me kar nič ne skerbi, veljavno in dostojno skazati, da je spoved, kakor jo dandanašnji v katoliški cerkvi imamo, vedno v navadi bila, in da jo je toraj res Kristus sam kot zakrament postavil.

Opomnil sim že poprej, da papež Inocencij III, kakor ste vi rekli, nikakor ni posebne spovedi še le vpeljal, temuč kakor nam pričajo zapisniki cerkvenih zbirališ in zgodovina, da je le zapovedal, da mora vsaki kristjan vsaj enkrat v letu k spovedi iti, da potem takem je mogla takrat posebna spoved že v navadi biti. To mi bote morebiti tudi vi, gosp. pastor, poterdili *).

*) „Armonia“ to le dogodbo pripoveduje, ki v to reč zadeva in priča, da ne od lateranskega zbora, ampak od Jezusa Kristusa in aposteljnov spoved svoj začetek ima. Gosp. P., prednik ene izmed sedmerih cerkev, ki jih ima Francosko v Rimu, je pred enim mescem v Genovi obiskal staro cerkev sv. Petra, ki so se je že davno kalvinarji polastili. Varh tega tempelna si domišljuje, da je teolog in obiskovavce v nekaki doktorski tehtnosti pita s sto in sto poverhnimi in smešnimi pravljicami, ktere vsakdanji človek veči del sprejema kakor besedo iz evangelija. Pridigarski sakristan ta dan ni mislil, da ima opraviti z učenim tujcem, in moli mu brez ozira svoje navadne pravljice; ko pa pride na neko določeno mesto v cerkvi. reče: „Tukaj je mesto nekdanjih spovednic; mi pa smo jih dali odpraviti, ker, kakor je znano, je lateranski zbor spoved postavil. — Dragi moj, mu reče duhoven, ki ga je dosihmal poterpljivo poslušal, ali ste že bili kterikrat v Rimu? — Ne še, gospod. — Se mi je pač zdelo, odgovori duhoven; ali jest pa stanujem v Rimu, in kadar vi tje pridete, vam bom v podzemeljskih rakah (katakombah) pokazal pravih spovednic, ki so iz prvega in družega stoletja, in ki nevednim pričajo, da ne lateranski zbor, ampak Jezus Kristus in aposteljni so spoved iznašli. Skerbite da se boljši učite cerkvene zgodovine, in ne oznanujte več priprostim tacih neslanost i. t. d.“ — (Arm. 30. kim. 1863, štev. 227.)

Pastor. V resnici, reči moram, da saj jaz posebno spoved za starejši imam, kajti spisovavci tako imenovane Magdeburške cerkvene zgodovine (Magdeburger Centurien *), ki se meni dosti veljavni zdé, pravijo, da je bila posebna spoved v navadi že ob času sv. Ciprijana. Pa zná biti, da se tudi ti motijo in posebno spoved za stareji imajo kakor je v resnici, od tega saj pri njih ni nikjer brati, da bi jo bili kristjani že poprej imeli, ali da jo je celo Kristus sam postavil.

Duhovni pomočnik. Ako pri imenovanih spisovavcih tega ne beremo, imamo pa druge še veliko veljavniši priče, namreč cerkvene očete in pisatelje vsih stoletij, ki nam jasno naznanujejo, da je spoved bila v navadi ne samo pred Inocencijem III, ampak tudi že pred sv. Ciprijanom, ki je leta 258 umerl. Tako n. pr. vmevno in jasno govori od posebne spovedi sv. Bernard, ki je

Pastor. Pustite, prosim, cerkvene očete in pisatelje, sej nam oni v ti reči nikakor ne koristijo, zakaj pri vsi svoji pobožnosti in učenosti so bili vendar le ljudje, človeškim slabostim podverženi, ki torej pred zmotami nikakor niso bili varni; od druge strani pa govore oni, kolikorkrat spoved opomnijo, od očitne spovedi in od ostrih spokornih del, ki so se spokornikom nakladale; od posebno spovedi toraj tu nikakor ne more govorjenje biti.

Duhovni pomočnik. To, gosp. pastor, vam rad poterdim, ako pravite, da so bili cerkveni učeniki ljudje, ki so se zmotiti zamogli in so se res tu in tam tudi kterikrat motili v rečeh, ki so jih le na podlagi osebnega mnenja in lastnih misel terdili; pa vse kaj drugega je, ako ne govore o lastnem mnenju, ampak o tem, kar so kristjani v njih dobi verovali in za resnico imeli, tu so nam, ako se njih izreki ujemajo, popolnoma dostojne in zanesljive priče, katerim smo verjeti prisiljeni, ako hočemo pošteni in ne enostranski biti. Sej se vam, kakor ste rekli, že spisovavci Magdeburške zgodovine veljavni zdé, zakaj bi to ne veljalo tudi o cerkvenih očetih, ki so bili ne samo učeni, ampak tudi pobožni in sveti možje,

*) Gl. Kath. Hausfreund 1846.

ki so pogosto zavoljo vere in resnice, ki so jo terdili, veliko preterpeti mogli. In brez tega, ali so mar katoličanje edini, ki se na cerkvene očete opirajo, ali se ne naslanjajo tudi nekatoličani nanje, kadar mislijo, da na njih strani stojé in zanje govore? Ali ne dokazujejo nekatoličanje ravno iz cerkvenih očetov, da je sv. pismo na Božje povelje in po navdihnjenju sv. Duha pisano? Ako so oni veljavne priče v eni reči — zakaj bi ne bili tudi v drugi; ako se jim po vaših mislih verjeti mora, kar sv. pismo tiče, zakaj bi se jim ne verjelo tudi, kar spoved zadeva; in ali so morebiti le takrat zanesljivi in veljavni, kadar po mislih nekatoličanov na njih strani stojé, ne pa tudi kadar za katoliško resnico govore? Ali je pač to pošteno ravnanje!

Pastor. Imejte toraj svoje cerkvene učenike, za katere se tako iskreno poganjate, sej si vender v ti reči z njimi ne bote veliko opomogli, zakaj, kakor sim že opomail, kadarkoli oni spoved opomnijo, govore le od očitne spovedi, ki je bila takrat v navadi. Cerkev namreč se je zvesto pravic poslužila, katere ji sv. pismo prilastuje, vse uravnati in urediti, kar keršansko življenje tiče, in ga iztrebiti, kateri je hudoben. Tako je sv. apostelj Pavel sam, kakor je znano, hudobnega Korinčana izobčil. Kdor pa je bil izobčen in je hotel potem spet v keršansko družbo sprejet biti, je mogel gotove znamaja pokore in poboljšanja kazati, pa tudi to še ni bilo zadosti, temuč preden so ga cerkveni očetje in predstojniki sprejeli, so mu posebne spokorne dela in zadostovanja naložili, katere so bile pa po različnosti pregréh tudi različne, da so toraj mogli spokornikom primérno zadostovanje naložiti, se je mogel ali v pričo cele verske družbe, v katero je želel spet sprejet biti, al pa saj v pričo starašin svojih pregréh in zadolženj obtožiti. To je bila spoved v prvih časih. To spoved, ki je bila, kakor vidimo, popolnoma različna od spovedi sedanjih katoličanov, so cerkveni predstojniki pozneje kaj umetno v posebno spoved spremenili in terditi jeli, da po Kristusu in aposteljnih svoj začetik ima, in da je v odpušenje grehov neogibljivo potrebna. Tako so duhovni potem v posebni spovedi, ne samo očitnih,

ampak tudi skrivne pregrehe sodili in tako nekdanjo spoved tudi za še tako poštene in vestne kristjane v trinoštvo spremenili, ki jim neusmiljeno vest in sramožljivost tare in terpinči. To tako uredeno spoved je četerti lateranski cerkveni zbor pod papežem Inocencjem III občno vsi cerkvi zapovedal in tridentinski zbor jo na vse čase poterdil. —

Uradnik. Pravo, dobro ste povedali, to je pač jasen dokaz, koliko katoliška spoved veljá, in kako se je začela in vpeljala.

Grajšak. Zakaj me niste vbogali, g. kaplan, ko sim vam svetoval, da se nikar v to pravdo ne spušajte; naš gospod duhovni sv. pismo in zgodovino pač dobro poznajo in vejo, kaj terdijo.

Gospa pastorjeva. O kako sim vender vesela, da mi posebne spovedi, té tako samovoljne in tiranske naprave katoličanov ne poznamo, kako sim v imenu ženskega spola Bogú hvaležna, da takih zmót oprosteni pravi nauk čistega evangelija imamo! Kako osramotivno mora pač biti za ženo ali dekleta duhovnu vse svoje slabosti in še tako skrivne pregreške razodeti in praviti na uho. V resnici milovati moram katoličane in vas gospá, ki se temu preterdemu jarmu vklanjate.

Gospa grajšakova. Gotovo gospá! zlo težavna, in rekla bi, naj težavniši reč, ki nam jo cerkev naklada, je naša spoved; pa kaj nam je storiti? v odpušanje grehov je pokora potrebna, to je gotovo, naši duhovni pa nas učé, da je posebna spoved bistveni del pokore. Zlo me toraj današnji pogovor mika, da saj zvém, pri čim da smo, in ako se skaže, da posebne spovedi res ni Kristus sam postavil, ampak da se je pozneje začela in se tudi brez nje zamore odpušanje grehov zadobiti, mi lahko verjamete, da me nikakor ne bo težko stalo se posebni spovedi opovedati.

Zdravnik. Tu sim, gospa, čisto vaših misel, saj kar mene tiče, moram spoznati, da grem raji tlako delat ali kamnje lomoiti, kakor k spovedi.

Grajšinski oskerbnik. Tudi mene vselej zlo tare, kadar na to pride, da mi je četerti cerkveni zapovedi zadostiti.

Duhovni pomočnik (šaljivo k gospej pastorevi). Rad vam poterdim, častita gospa, de je posebna spoved za grešnika zelo težavna in osramotivna postava in se ji prirojeni napuh in lastna ljubezen silno ustavlja; zatoraj ostanimo raji le pri starem. Očitna spoved in ojstra pokora prvih kristjanov bo naj berže manj težavna in sramotivna memo današnje posebne spovedi katoličanov, ki se le enemu duhovnu opravi, ki je ojestro k molčljivosti zavezan; in ker se nekatoličanje hvalijo, da so nauk in keršanstvo prvih časov oživili in vpeljali, bi bilo pač tudi prav in potrebno, da bi vpeljali ž njim tudi nekdanjo očitno spoved in ojestro spokornost, de bi ženski spol, se vé da, ložeji shajal, posebno današnji čas, ko deviška čistost in zakonska zvestoba tako lepo cvete! (Drugi se namuzajo, gospa pastoreva pobita molči.) Vi pa (k g. pastorju) ste to reč ravno narobe razložili. Prej ko ne, se tudi nauk od spovedi na nekatoliških učiliših tako razklada, da je bila namreč najpoprej očitna spoved v navadi in iz nje je potem šele posebna spoved katoličanov izviralala. Pa temu ni tako, v začetku je bila posebna in potém je bila še le od cerkve vpeljana očitna spoved, posebno v pokoro in poniževanje velikim grešnikom, ki so očitno pohujšanje dajali.

Tega nas brez drugih dokazov že lastna pamet prepriča, zakaj v posebni spovedi se je moglo najpoprej razsoditi, katerih grehov se očitno obtožiti bi varno bilo. Mislite si le očitno spoved dandanašnji, in kmalo vam bo ta reč jasna. Kdo bi se pač sedaj svojih grehov obtožiti hotel, da bi poprej ne vprašal, kako in kaj, in se s svojim dušnim pastirjem posebej ne razgovoril in posvetoval, katere grehe naj v očitni spovedi pové in katerih ne, da se pričujoči spodbudujejo, ne pa pohujšajo. Kako nespametno in pohujšljivo bi bilo pa gotovo mnogokrat, ako bi se n. pr. ženske vpričo moških, starši vpričo otrok kterih si bodi grehov očitno obtoževali. Sej je že posebna spoved tako težavna reč, koliko bolj težavno in osramotivno bi bilo pa še le očitno obtoženje le nekterih grehov.

Uradnik. Pa s tem, bi znalo ali bi imelo biti,

s tem pač ni še ničesar skazanega, kakor so vam že gosp. pastor opomnili, tu moramo, ako hočete, da bomo verjeli, zgodovinsko gotovost imeti.

Duhovni pomočnik. Ravno zgodovinskih gotovih spričevanj, namreč izrekov cerkvenih učencov in pisateljev, imamo zlasti za spoved na zbiranje. Druge zgodovine v cerkvenih in verskih rečeh jest ne poznám, in ako posvetnim zgodovinarjem verjamete, morate, ako hočete pravicoljubni in ne enostranski biti, verjeti tudi cerkvenim pisateljem, sicer se od zgodovine sploh več govoriti ne more. Postaviti sim že poprej vam hotel sv. Bernarda, ki je v l. 1153 umerl; on od spovedi takole govori: „Kaj pomaga en del svojih grehov povedati, druge pa zamolčati, na pol se očiševai, na pol pa omadeževan ostati? Ali ni vse odkrito pred Božjimi očmi? Kako, ti si prederzneš pred njim kaj prikrivati, ki je v tako velikem zakramentu Božji namestnik!“ Dalje on opominja duhovne, z grešniki prijazno in poterpežljivo ravnati, da odkrijejo svoje serce, pa tudi skesanim odveze ne podeliti, dokler niso zaslišali njegove spovedi. (De milit. templi. C. 12. Serm. 104 de diversis.) Glejte, tako razločno govori od posebne spovedi sveti mož, ki je 62 let pred papežem Inocencijem umerl; kolika nespamet je toraj terditi, da je imenovani papež posebno spoved vpeljal!

Sv. Anzelm, umerl leta 1109, pravi v govoru od gobovih mož: „Naznanite duhovnim v ponižni spovedi svoje notranje madeže, da čisti postanete. Kakor se izvorni greh v sv. kerstu odpusti, tako se tudi lastni grehi odpusté pri spovedi.“ (Hom. VIII. in Ev. sec. Luc.) Sv. Peter Damijan († 1072) našteva razne dele pri zakramentu sv. pokore in imenuje ustno obtoženje četerti del in pravi: „da naj se obtožimo, nas opominja pamet, nam velí Bog, ki vse vidi, in če se sedaj obtožiti sramujemo, koliko bo še le osramotenje takrat, ko bo vse razodeto.“ (De S. Andr. Ap. Serm. 58.)

Wulfad nadškof († 870) opominja kristjane, naj vsak skerbno svojo vest izprašuje in dobro spozná, kaj je v svojem življenji grešil, in ako mu vest eno ali drugo hudobijo očita, „naj pribeží k Bogu in

materi cerkvi in naj se duhovnu čisto vsih svojih grehov spové, naj sprejme in prav zvesto opravi pokoro, ki se mu naloži.“ (Mabillon Annal. p. 101.)

Teodulf škof v Orleanu je leta 821 razglasil vodilo, kako naj se spovedi opravljajo, da namreč spokornik pred spovednika poklekne, se odkritoserčno vsih grehov obtoži, potem pa posluša njegovo opominovanje in podučenje, sprejme pokoro in potem še le odvezo, ako je vreden.

Cesar Karol véliki je po opominu nekega cerkvenega zbirališa, okoli leta 742 na Nemškem sklicanega, za vojake posebne spovednike vpeljal, ki so mógli pred kako bitvo celo noč spovedovati.

Egbert škof v Jorku († 767) pravi: On (grešnik) se mora grehov obtožiti, da spovednik vé, kakšno pokoro mu je naložiti. (Wilkins CC. Ang. T. 1.)

Beda častitljivi († 735) in Eligij († 659) dokazujeta, da so aposteljni in njih nasledniki oblast grehe odpušati po Kristusu prejeli, ko jim je rekel: kar bote na zemlji zavezali i. t. d. (Hom. IV. de eo quod Christus lavit pedes), in prvi še pristavlja in uči, „da se mora pri tem razločiti, da se vsakdanjih odpušljivih grehov zamoremo eden drugemu obtožiti, da se po molitvi eden za drugega zveličamo, veči nesnage pa se morajo po postavi duhovnu naznaniti, kateri bo po svojem spoznanju določil, kako in koliko časa se je vsakemu čistiti in pokoriti (Hist. gent. Angl. 5, 14).

Gregor veliki († 604) opominja kristjane razlagaje besede: „Lazar pridi ven,“ s sledečimi besedami: „Zakaj prikrivate svoje grehe v svojem sercu, naznanite jih pri spovedi in oprosteni bote po oblasti duhovna, kakor so učenci Gospodovi Lazara oprostili njegovih vezi.“ (Hom. 26.) „Na tri reči, govori na drugem kraju, se mora pri vsakem spokorniku paziti, na spreobrnjenje duha, na obtoženje ust in na kazen za greh; zakaj kaj mu pomaga, ako se grehov spové, v svojem sercu se pa ne spreoberne.“ (Lib. VI. in I. Reg. C. 2.)

Leon véliki papež († 461) pravi v enem svojih pisem, da je posebno obtoženje svojih grehov v odpušanje neogiblivo potrebno, in da se tako imenova-

ne pismene spovedi z apostoljskim izročilom ne vjemajo in jih toraj ojstro prepoveduje. (Ep. 104).

Enako razločno in umevno govori od posebne spovedi sv. Avgustin, pa tudi sv. Jeronim, ki med drugim spoved imenuje drugo rešivno desko po barkolomu.

Sv. Janez Zlatoust († 407) opominja, spoved zlasti o velikonočnem času opraviti, in med drugim takole govori: „Pomočki pekočo vest pomiriti, — kateri so? Je ponižno obtoženje grehov, da jih v naročje enega moža odložiš, ki ti jih ne bo nikdar očitil, in ti zdravilo zoper tajiste naznanil; je natančna, ojstra naznanitev skrivnosti, njemu brez vsih prič. Idi, pokaži svoje rane duhovnemu zdravniku, in on ti bo naznanil, s katerimi sredki zamoreš ozdraveti.“ (Chrysost. hom. 20. in Gens.)

Sv. Ambrož († 397) pravi: Glejte, zdaj je čas se svojih grehov pred Bogom in pred duhovnim obtožiti, in jih s postom, molitvijo, s solzami in milošnjo izbrisovati i. t. d. (Serm. fer. 2. post prim. Dom. Q.)

Laktancij v 3. in 4. stoletju opominja (kar je pomenljivo in imenitno tudi za sedanji čas), da naj se v spoznanje prave cerkve od krivoverskih, ki vse hočejo katoliške biti, na to gleda, katera ima obtoženje in pokoro, ki grehe in rane, katerim je slabost našega serca podveržena, dobrotljivo celi. (Lact. Instit. divin. 4. c. ultim.)

In sv. Ciprijan škof v Kartagi († 258) v svojih bukvah „de Lapsis“ takole govori: „Vsak naj se svojih grehov obtoži, dragi bratje, dokler se njegovo obtoženje še sprejeti zamore, dokler je tisti, ki je grešil, še na svetu, dokler se njegovo obtoženje še sprejeti zamore, dokler je zadostenje in po duhovnu sprejeto odpušanje še prijetno pred Gospodom.“

Opomina vredno je še, kar sv. Pacijan škof na Španskem, ki je umerl okoli leta 390, tem odgovarja, ki pravijo, da noben človek, ampak le Bog sam ima oblast grehe odpušati; ker ravno v sedanjem času, zraven nekterih mlačnih in brezvérnih katoličanov, novo- in nekatoličani, ki se tudi na svoje verske ali simboliške bukve več ne vežejo, ravno tako govoré, da bi tolikanj laže sebe in druge omotili, spoved in

pokoro zaverгли in si tako po svojih mislih lahko in gladko pot za čas in za večnost pripravili. „Le Gospod,“ govori imenevani škof, „le Gospod sam, praviš ima oblast grehe odpušati. Res je to: toda kar on po svojih duhovnih storí, je enako njegova oblast, kajti, kaj je pač to, kar je aposteljnóm rekel: kar koli bote na zemlji zavezali, bo tudi v nebesih zavezano, in kar koli bote na zemlji odvezali, bo tudi v nebesih odvezano. Čemu bi bile pač te besede, ako bi ljudém ne bilo pripušeno vezati in odvezovati. Al smejo to le samo aposteljni storiti? Potem smejo tudi le oni sami kerstiti, le oni sami sv. Duha deliti, le oni tudi ljudstva grehov očiševati. (Epist. ad Sympron.)

Glejte tu celo versto toliko važnih in jasnih zgodovinskih spričevanj skozi vse stoletja od papeža Inocencija do sv. Ciprijana, in pa od tako veljavnih, učenih in svetih mož, katerim bi še mnogo drugih pridjati zamogel. Kdo si bo li, vprašam, ako je le kolikaj razumen in pravicoljuben, še terditi prederznil, ako tudi le nektere tih mnogoverstnih, vendar pa tako vzajemnih zgodovinskih izrekov pozná, da je omenjeni papež posebno spoved vpeljal, da jo je sploh kaki papež ali duhoven iznajdel, da je v prvih stoletjih kristjani niso poznali in ne v navadi imeli! Prepričali ste se, upam, toraj tudi vi, g. pastor, da se spisovavci magdeburške zgodovine v resnici niso motili, ko pravijo, da je že o času sv. Ciprijana katoliška cerkev posebno spoved imela.

Pastor. Poterdil sim vam že poprej, da jest posebno spoved za stareji od papeža Inocencija III imam, in bodisi da je res že o času sv. Ciprijana v navadi bila, vendar iz tega še ne sledí, da so jo tudi že kristjani v apostoljskih časih imeli, ali da jo je celo Kristus sam postavil. Povedanim izrekom cerkvenih učencov bi zamogel tudi jest druge nasproti postaviti, ki ravno tako in morebiti še bolj jasno od splošnjega, očitnega obtoženja ali spoznanja svojih grehov le pred Bogom in ne pred kakim duhovnim govorijo. Pa zadosti ste nas že vi s svojim citiranjem in navodi trudili in dolgočasili; omenim naj torej le besede iz pisma sv. Barnaba, učenca aposteljnóv, in druge cerkvene pisatelje toliko raji pri miru pustim,

ker mi bodo pričujoči, upam, poterdili, da se od vas navedeni izreki razno razlagati zamorejo, na kateri mlin namreč se hoče voda napeljati, in vi do zdaj še nikakor niste mojega poprejnega dokaza overgli in svojega terjenja skazali, da so se namreč, kakor pravite, spokorniki poprej duhovnim posebej spovedovali in potem še le očitno svojih pregréh obtožili.

Sv. Barnaba toraj v svojem pismu v 20. pogl. takole govori: „Ti se boš svojega greha obtožil, ne boš s hudo vestjo k svoji molitvi se podal, to je pot zveličanja.“ Tu sv. Barnaba, kakor vidite, sicer od obtoženja govori, pa ne pravi de se mora posebej in pred duhovnim zgoditi, soditi se toraj smé, da on meni le splošnje obtoženje pred Bogom.

Duhovni pomočnik. Da cerkveni očetje in pisatelji v mnogih krajih od splošnjega in očitnega obtoženja svojih grehov le pred Bogom govorijo, vam prav rad poterdim, sej se temu ni čuditi in ni kaj novega. Taka očitna in splošnja spoved je bila vedno in je še zdaj v katoliški cerkvi v navadi; tega se lahko prepričate. Ne samo v duhovnih molitvah in pred vsako posebno spovedjo, ampak tudi v začetku svete maše in pri vsakem sv. obhajilu se moli taka „očitna spoved ali Confiteor.“

Povedanim izrekom, ki se vender vzajemno in zedinjeno glasé, če ravno od tako mnogoverstnih pisateljev izvirajo, se po pametni in pošteni poti nasprotovati in drugi pomen podtikovati ne more, kakor je ta, ki ga kaže zapopadek in pa besede. Da pa še tako jasni in umevni izreki cerkvenih očetov niso varni od nekatoliške strani pokvarjeni in posiljeni biti, posebno če za katoliško resnico govoré, to vam rad poterdim; sej so bogoslovci in modrijani verskih družb posebno v ti umetnosti jako izurjeni, to nam že prosto preiskovanje sv. pisma priča, ktero si vsak razložiti in razkladati sme, kakor se mu ravno prilega in je pri vas posebno pri učenih v marsikterih verskih zadevah toliko misel, kolikor glav. Da tudi vi niste brez enostranosti, ste ravno zdaj pokazali. Ker sv. Barnaba sploh o obtoženju govori in ne pové, ali ima posebno ali splošnje in očitno biti, se po vaših mislih gotovo že soditi smé, da méni splošnje vam priljubljeno spoved.

Ako se to ne pravi po sili vode na svoj mlin napeljevati, ne vem, komu bi se potem ta primek še priklati smel. Gotovosti, to morete poterditi, tu za nobeno stran ni; zadosti je, da on obtoženje ali spoved pot zveličanja, toraj v odpušanje grehov potrebno imenuje. Ozrmo se toraj raji na drugega apostolskega učenca, svetega Klemenca Rimljana, drugega naslednika svetega Petra in učenca svetega apostelja Pavla, in poslušajmo, kaj on od spovedi in obtoženja pové: „Kdor za svojo dušo skerbi,“ pravi on, „naj se nikar ne sramuje svojih grehov spovedati se temu, ki je (cerkvi) predstojnik.“ (Non erubescat — haec confiteri ei qui praeest.) Sv. Peter, pristavi on, je učil, da se morajo duhovnu tudi celo grešne misli razodeti.

V prvem pismu do Korinčanov v 51. pogl. pravi, da je bolje grehov in hudobij se obtožiti, kakor serce uterditi. To Bog sam tirja. „Dokler smo še na svetu,“ govori on v drugem pismu 52. pogl., „se iz celega serca spreobrnimo od hudega, kar smo v svojem mesu storili, da bomo od Gospoda rešeni, dokler še čas za pokoro imamo! Zakaj, ko bomo od tod šli, se ne bomo mogli več ne spovedati ne pokore storiti.“

V kakšnem pomenu, g. pastor, bote li te besede apostolskega učenca umeli in razlagali? —

Ravno tako jasno in umevno od spovedi govorijo sv. Irenej učenec sv. Polikarpa (S. Iren. lib. 1. Contra haeres. c. 3), in Tertulijan († 245) (Tertul. de poenit. c. 10 *); pa v resnici zadosti cerkvenih učnikov in pisateljev sem v poterjenje katoliške resnice že povedal, da bi se še dalje trudil s tem; kdor hoče spoznati in umeti, gotovo lahko ume in spozná, kje je resnica doma; toraj, ker ste mi, g. pastor, poprej ugovorili, da vendar še nisem svoje terditve skazal, da so se namreč spokorniki prej spovedniku spovedovali in potem še le po njegovem nasvetu očitno obtožili, da je toraj iz posebne še le očitna spoved izvirala, — prosim da smem v dostojno speljavo svojega dokaza le še enega cerkvenega pisatelja tu postaviti, ki je v svojem času zavoljo svoje učenosti po celem keršanskem svetu slovel in ima še sedaj tudi pri ne-

*) Gl. J. Zetter, die Beichte. Burghausen 1850.

katoličanih veliko veljavo, mislim namreč Origena v 2. stoletju. Ta slavni pisatelj toraj v razlaganju 37. psalma sledeče pomenljive in važne besede govori: „Glej toraj, kaj nas sv. pismo uči, da ne smemo svojih grehov v sebi prikrivati ... Kdor je grešil in greh v sebi ohrani in prikriva, bo od grešne nesnage skoraj zadušen. Ako pa sam sebe obtoži, odpravi s tem, da se obtoži in spové, greh in ob enem tudi ves vzrok svoje bolezni iz sebe.“ Potem opominja grešnika, si poiskati dobrega in zvedenega spovednika, kteremu naj se svojega greha spové, in da naj poskusi prej zdravnika, kteremu ima vzrok svoje bolezni naznaniti. Potem pristavi sledeče znamenite besede: „Ako bi pa on (spovednik) tvojo bolezen kot tako spoznal, od ktere ozdraviti bi bilo potrebno, da naj se pred zborom cele cerkve naznani, kar bi znabiti druge spodbuditi in tudi tebe ozdraviti zamoglo, se mora to le po obilnem prevdarku in po zadosti skušenem svetu unega zdravnika zgoditi.“ (Hom. 2. in spsl. 37 *). Kaj pravite, g. pastor, k temu izreku? ali so ga pač učeniki na vašem bogoslovskem učilišču kterikrat omenili? Bote li mogli sedaj še nad resnico moje terditve dvomiti, da so se namreč res spokorniki najprej posebej pred spovednikom in potem še le očitno spovedovali?

Pastor. Spoznati moram, da mi te besede Origena do zdaj niso bile znane in jih tudi v naši dogmatiki in cerkveni zgodovini ni najti.

Duhovni pomočnik. To vam rad verjamem; zakaj ravno te besede poterdijo in pričajo popolnoma neoveržljivo katoliško resnico in kažejo, kako se je v prvih stoletjih spoved vravnovala, da je namreč najprej bila posebna spoved, iz ktere je potem še le izviralo očitno obtoženje, kakor je namreč spovednik previdil in svetoval, da bi bilo pričujočim v spodbudo in ne v pohujšanje.

*) Si intellexerit talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiae exponi debeat et curari; ex quo fortassis caeteri aedificari poterunt, et tu ipse facile sanari, multa hac deliberatione et satis periti illius medici consilio procurandum est. Orig. hom 2. in pslm. 37. Gl. A. Baud die Orthodoxie der sakramentalischen Beicht. 1857.

Pastor. Ne bom vam v ti zadevi več ugovarjal, da nas še dalje ne bote s svojimi očeti trudili in če ravno ne tajim, da ste modro take izreke izbrali, ki res za vašo stran kažejo, vendar nikar ne mislite, da bi bila zdaj ta reč že dognana in tako gotova, kakor terdite in menite, zakaj tu ne smemo enostranski biti in le pri enem zgodovinskem viru obstati, temuč treba se je tudi na cerkvene zbirališa ozreti, katere navesti ste se kaj modro in varno ogibali, ker ravno te zbirališa v prvih stoletjih skoraj nikjer in nikakor spovedi, celo pa že posebne spovedi ne omenijo, kar bi bile pa brez dvoma storile, ako bi bila takrat spoved že sploh v navadi, ali bi ona celo od Kristusa svoj začetek imela. Razun tega vam pa tudi vaš dozdanji zgodovinski dokaz ravno tudi zgodovina sama ovrača in reči smém, da ste se dozdej s svojim napeljevanjem zastonj trudili; kajti ravno zgodovina nam pravi in pričuje, da je patrijarh Nektarij v 4. stoletji vso spoved, kolikoršna in kakoršna je bila, odpravil in overgel, kar se gotovo storiti ne bi bil prederznil, ako bi spoved v resnici po Kristusu in aposteljnih svoj začetik imela.

Duhovni pomočnik. Ne zamerite gospod, tu pač spet siloma vodo na svoj mlin napeljujete, pa brez vspeha. Le čuditi se vam moram, ko pravite, da sem se do zdaj zastonj trudil, in da po tem takem pri vas zgodovina in njene spričbe veljave nimajo, se vendar pa ob enem sami zgodovine poslužite, da bi overgli moj dokaz. Napeljani izreki so gotovo zadosti umevni in mnogoverstni, da jim po pameti nihče veljave odreči ne more, sicer se na zgodovino nikjer več naslanjati ne smete in morate le to verjeti in verovati, kar sami vidite in ošlatate. Ne vém tudi, kako da po svoji bistrournosti niste spoznali, da kar ste o cerkvenih zbirališih ino Nektariju opomnili, ne da bi moj dokaz overglo, ga le še močno poterjuje.

Kar cerkvene zbirališa zadeva, vam poterdim, da v prvih stoletjih ne nahajamo, da bi bile kaj posebnega o spovedi govorile ali razsodile, tako da bi v prvem hipu zares kdo, ki bi se le nanje opirati hotel, o starosti spovedi dvomiti mogel; ako se pa ozremo na pravi vzrok tega molčanja, se prepričamo,

da ravno ono poterdí spoved in njeno apostoljsko starost. Cerkvene zbirališa namreč se niso za kratek čas sklicovale, ampak sploh, kakor je znano, le takrat, kadar se je vnela kaka razpertija med vernimi, ali je kaki krivoverec jel cerkveno edinost tergati; že prvi apostoljski zbor v Jeruzalemu, kakor nam apost. Djanje priča, se je bil iz tega vzroka sošel. Ako je pa temu tako, je potem tudi gotovo, da so zbrani očetje in cerkv. predniki le o tem govorili in sodili, za česar del so se sošli, kar je kaki dvom, razpertijo ali krivovero vzrokovalo. Ako bi se bil toraj kdo prederznil spoved ovračati ali terditi, da v odpušanje grehov ni potrebna, da je človeška znajdba in da nima po Kristusu in apostelnih svojega začetka, bi cerkveni vikši in očetje kot varhi čiste resnice in apostoljskih izročil gotovo ne bili molčali, temuč bili bi v sklicanem zboru svoje misli razodeli, ter potrebno razsodili. Pa ravno ker oni molčé in kaj posebnega o tem ne omenijo, nam je jasni dokaz, da v prvih stoletjih ni nikomur na misel prišlo nad veljavo in potrebo spovedi in njeni božji ustavi dvomiti ali jo celo zavreči, temuč imeli so vsi spoved za ravno tako navadni kot postavni in potrebni srede se po storjenem grehu z Bogom spraviti. Pozneje berž ko se je potreba pokazala tudi o spovedi govoriti in razločiti, tudi cerkvene zbirališa o spovedi niso molčale. Tako n. pr. cerkveni zbor, ki se je bil okoli leta 366 sošel v Laodiceji, to-le ukazuje: „Tisti, ki so se v mnogoverstnih grehah zadolžili, pa kažejo znamnje pravega spreobrnjenja s svojo stanovitnostjo v molitvi, ki jo spremlja spoved in pokora, naj se zavoljo božjega usmiljenja in dobrotljivosti v družbo sprejmejo, potem ko se jim je za njih grehe primerna pokora naložila.“ (Collet. Conc. tom. I Conc. Laod. can. II.) In cerkveni zbor na Francoskem (Reims) v letu 639 zapoveduje, „da naj nihče drugi kot lastni dušni pastir v postnem času spovedi spokornikov ne sprejema, ker njemu je na tem ležeče, da svoje ovčice pozná.“ (Conc. Rem. can VIII.) Ravno tako razločno in umevno govorijo o spovedi druge cerkvene zbirališa, kakor n. pr. cerkveno zbirališe v Šalonu 644, v Carigradu 692, v Vormsu 768, v Parizu 829, v Paviji 855 i. t. d.

Po Nektariju, patrijarhu v Carigradu, kterege ste imenovali, ste me še na neko drugo, zelo veljavno in imenitno pričo opomnili, namreč na izhodnjo ali greško cerkev, katera nam, ker ima še vedno, kot mi katoličani, posebno spoved v navadi, zanesljivo apostoljsko starost in božjo ustavo posebne spovedi poterdi. Zakaj ne samo da cerkveni učeniki in pisatelji imenovane cerkve, kakor n. pr. sv. Janez Zlatoust, sv. Bazilij, sv. Janez Jejunator in drugi, ravno tako kakor očetje in pisatelji zahodnje cerkve od posebne spovedi govoré, jo imenujejo od Kristusa postavljen zakrament, potrebno v odpušanje grehov; nam je izhodnja posebno po svoji ločitvi od rimske cerkve popolnoma verjetna priča, da posebna spoved ni nikakor kaka človeška iznajdba. Kajti, ko bi jo bil kak papež ali škof zahodnje cerkve začel in zapovedal, bi jo bili Greki v svojem sovraštvu do Rima in papeža gotovo zaverгли, in ravno tako bi jo tudi Rimljani ne bili sprejeli, ako bi se bila pri Grekih pričela. Staroverci, kakor še sedaj, posebno pa ob času ločitve, serditi nasprotniki rimske ali zahodnje cerkve, ki so skerbno vse zalezvali, ji očitali in grajali, karkoli so pomanjkljivega ali manj hvale vrednega vedili in pri nji zasledili, vendar niso nikdar izustili in terdili, da je posebno spoved kak papež, škof ali kdo drugi v rimski cerkvi vpeljal; in pri mnogih poskušnjah in obravnavah, obé cerkve spet zediniti, se od posebne spovedi nikdar ni govorilo, kajti rimska kot greška cerkev ste bile ene misli, da je namreč posebna spoved vedno v navadi bila, da jo je Kristus postavil in je v odpuščanje grehov potrebna. — Ako je pa temu tako, kar nam zgodovina neoveržljivo spričuje, in česar se, kar postavim rusko cerkev zadeva, lahko prepričate, ako n. pr. pregledate Platonov katekizem, ki pod naslovom „pravoverni nauk“ posebno razločno od posebne spovedi govori, — ako je temu tako, pravim, potem samo po sebi razpade vaše terjenje, da je Nektarij patrijarh v Carigradu v 4. stoletji spoved, kolikoršna in kakoršna je bila, overgel in odpravil. Zakaj, ker zahodnja cerkev vedno še spoved ima, kako jo je overgel, in ako jo je overgel, kdo jo je zopet vpeljal. Lahko je toraj pre-

viditi, da vaše terjenje ne zgodovine, ne resnice v podlago nima; temuč resnica je le to, da je on odpravil očitno spoved in odstavil duhovna, ki je te spovedi vodil in vredoval, kar je tudi storiti smel, ako se je koristno in potrebno kazalo, ker je bila očitna spoved, izvirajoča iz posebne spovedi, le človeška, cerkvena naprava. Prigodbo pa, ki je bila tega vzrok, nam pripovedujeta cerkvena pisatelja Sokrat in Socomen. Berite jo pri enem ali drugem, in moje besede bote poterjene našli, da se je namreč neka plemenita ženska v očitni spovedi velikega storjenega greha obtožila, kjer so bile okolišine take, da je to veliko pohujšanje v cerkvi napravilo. Da bi se toraj v prihodnje kaj takega več ne pripetilo, je patrijarh Nektarij očitno spoved in službo duhovna odpravil, ki je te spovedi vodil, tako da so se verni zanaprej le samo v posebni spovedi, kakor jo je Kristus postavil, svojih grehov obtoževali, katero obtoženje, ker skrivno, se vé da nikakor pohujšati ni moglo. Tako je bila po ti vravnarvi posebna spoved le še bolj vterjena.

Uradnik. Pustita gospoda to reč, zgodovino, zgodovinarje in cerkvene očete, sicer se bomo kmalo naveličali vaji poslušati; tako ne pridemo do konca, saj veste, da nam nekatoličanom le sv. pismo veljá in si toraj jest tudi še zdaj terditi in ponoviti prederzmem, kar so vam že prej g. pastor opomnili, da ste se namreč dozdej vsaj kar nas zadeva, zastonj trudili in si z zgodovino in cerkvenimi učeniki glavo belili, kajti z njimi in s samo zgodovino nas ne bote od naših misel odvernili, da je posebna spoved vendar le človeška naprava, prej ali pozneje po kakem papežu, škofu ali cerkvenem predstojniku v cerkev vpeljana.

Duhovni pomočnik. Prav, g. uradnik, kdor sam spremljano nikakor noče, se mu prepričanje tudi nikakor vsiliti ne more; vendar upam, da mi bote vsaj to poterdili, da, kar enemu veljá, mora prav biti tudi drugemu; ugovorili in opomnili ste mi poprej, da ste terdovratni in mi ne verjamete le na besedo, kar tudi jest nisem nikakor zahteval; napeljal sem vam celo versto prič in dokazov za našo katoliško spoved. Ne morete mi toraj za zlo vzeti, ako sem

zdaj tudi jest terdovraten in neveren in tudi vam ne verjamem le na samo besedo. Namesto tedaj moje dokaze in spričevanja le imenitno in poverhno odbijati in v eno mer le z besedo terditi: katoliška spoved je človeška naprava, ker jo je ta ali uni človek vpeljal, nam raji, zavernivši me z enakim orožjem, to dokažite in naznanite čas in kraj, kje se je to zgodilo, in imenujte cerkvenega predstojnika, škofa ali papeža, ki je posebno spoved vpeljal, kajti papeža Inocencija III, upam, si vendar v ti zadevi ne bote upali več v misel vzeti.

Grajšak. Res zelo bi nam nekatoličanom, prijatelj, s takim dokazom in naznanilom ustregel in pravda bi bila potem v resnici kmalo končana. Toda zdi se mi, da si nekoliko premalo v cerkveni zgodovini izurjen, da bi se ti to izšlo, kajti sicer bi se veliko prositi ne pustil. Ravno zavoljo tega pa moram obstati, da se vsaj meni zdi, da bi ne bilo prav in pravično, spričevanja tolikanj res veljavnih prič tako učenih in svetih mož, kar brez premislika, enostransko le zavoljo tega zavreči, ker za katoliško stran govore. Ne rečem sicer, da bi bil zavoljo tega že prepričan o veljavi katoliške spovedi, da jo je namreč res Kristus sam postavil, kajti tega bi nas le Njegove besede, izreki sv. pisma n. z. prepričati mogli; vendar je pa res pomenljivo in opomina vredno, da vsi tako vzajemno od spovedi kot Božje naprave govore, in vama dozda ni še kaj obveljalo. Kar je pa res, moramo, ako hočemo pravicoljubni in ne enostranski biti, tudi za resnico spoznati, naj že potem velja nam ali pa unim, ki nam nasproti stojé. Ako se pričam ne verjame, se potem zares nobena pretekla in zgodovinska prigodba ali resnica več skazati ne more, saj tudi ti, ki si pravoznanec, svojo razsodbo staviš na podlago izrekov zaslišanih prič, in bi bilo gotovo smešno, ako bi ti n. pr. oporoško zavergel zato, ker jo oporočnik ni sam zapisal ali zapisati dal, ampak le ustmeno trem ali štirim poštenim možem jo izročil.

Duhovni pomočnik. Vaše pametne besede vas v resnici častijo, g. grajšak, in kažejo, da ste zares pravicoljubni mož, ki mu v tako važni reči ni za to ali uno stranko, ampak le mar za resnico.

Grajšinski oskerbnik. Dovolite, častita gospôda, da tudi jest še nekaj opomniti smem, kar se vsaj meni posebno čudno zdi, kako namreč da se je posebna spoved, ako bi jo bil res kak papež ali škof vpeljal, ljudem priljubiti zamogla, in da so se verni temu tolikanj težkemu in terdemu jarmu kar tiho, brez besedovanja in ugovora podvergli. V resnici, silno pohlevni in priprosti so mogli takrat ljudje biti in velika, velika je mogla biti oblast in veljava, ki so jo cerkveni predstojniki do vernih družb nekđaj imeli!

Duhovni pomočnik. Prav pametno besedo ste, g. oskerbnik, zdaj izgovorili, kajti ravno to, kar ste opomnili, je zraven drugih spričevanj še posebno važen dokaz, da posebna spoved ne more kaka človeška naprava biti, ampak da jo je postavil sam Jezus Kristus. Zakaj v tem imate popolnoma prav; ako se v katoliški cerkvi kaj težavnega nahaja, je gotovo, kakor so gospa že opomnili, posebna spoved. Ako to že za revne in priproste, kolikanj več še le za imenitne in učene! V resnici, kaj more pač za cesarja, kralja, vojskovodja, modrijana in druge posvetne velikaše bolj zopernega in težavnega biti, kakor se primoranega viditi, duhovnu, ki je vendar tudi grešen človek kakor oni, vse še tako skrivne grehe in zadolženja razodeti, ktere in kakoršne koli; se sodbi ravno tega duhovnega podvreči, sprejeti in dostati naloženo pokoro in kazen, naj si jih tudi še tako težko stane. Ako vse to premislimo, posebno kako se ima ponos, napuh in lastna ljubezen mogočnih in imenitnih zemlje pri tem krotiti in poniževati, se mora pač v resnici vsakemu popolnoma neverjetno zdeti, da bi si bil kterikrat kak papež mogel zmisliti, tako postavo razglasiti in vpeljati, ali da bi bil kak škof kterikrat premogel ljudstvo pregovoriti, da bi se bilo brez upiranja voljno temu toliko težkemu jarmu udalo in ga tolikanj stoletij brez mermranja nosilo. Le Božja zapoved je vpeljavo spovedi mogočo storila, le božja oblast zamore človeka prisiliti, da se ji voljno podverže.

In verh tega, ako je spoved težek jarem za druge, je v resnici še veliko veliko težavniši za duhovne. Ko bi bili že oni sami oprosteni, da bi se

njim spovedovati treba ne bilo, bi se moglo že misliti, da so jo iz tega ali unega vzroka oni sami vpe-ljali; toda tu ni nobenega razločka, bodi si priprosto dete, ki se ravno svoje pameti zavé, ali pa visoko učen modrijan, ubogi berač, cesar, škof ali papež; vsi brez razločka se morajo pred spovednikom ponižati, ako hočejo zadobiti odpušenje. Duhovni niso angelji, kakor druge verne, tako tudi njih to poniževanje bolj ali manj tare in teži; — vendar pa vse to ni nikakor primeriti s težavo, ki jim jo nalaga dolžnost, verne sprejemati k spovedi. V resnici, pravi bedaki bi se smeli kat. duhovni imenovati, da posebno v adventu in postnem času dan za dnevom toliko ur v tesni spovednici presede, vse človeške slabosti, ostudnosti in pregrehe poslušajo, učé, opominjajo in svaré, enega odpravijo, in z drugim ravno to spet na novo pričnejo; pravi bedaki, pravim, bi se mogli imenovati, ko bi se toliko težavnemu in trudivnemu delu podvergli, ako bi spovedi v resnici ne bil sam Kristus postavil. In ako kdo meni, da duhovni v spovednici zadostujejo svoji radovednosti, ali da se celo kratkočasijo, se silno silno moti. Oni bi pač dragi čas lahko drugod koristno porabili, boljši reči brali in poslušali, s prijaznišimi stvarmi svoji radovednosti zadostovali, kakor pa da svoje ušesa kakor strugo nastavljajo, kamor se nesnaga celega kraja izteka. Res, mična in kratkočasna reč, biti spovednik, posebno ako veljá, bodi si v vročini ali v mrazu, v kakoršnem koli vremenu in potu, k še tako oddaljenemu bolniku hiteti; zastarane, v vsih hudobijah in pregrehah izurjene hudodelnike v ječah in pokornišnicah obiskovati, jih mečiti; k poboljšanju, kesanju, in spoznanju samega sebe napeljevati; res silno kratkočasna in prijetna reč, — za katero so nam nekatoliški duhovni in njih gospe najberže zelo zavidni, — v kateri koli bolezni, v koleri in kugi, v smradu in gnjusobi, bolnikom pogosto komaj še na pol živim, uho nastavljati, vedno gledati smerti v košeno obličje, se pogosto znajti v smertni nevarnosti in vselej tudi pripravljen biti zdravje in življenje, ako je treba, za svoje ovčice darovati! Glejte, to je kratkočasovanje in prijetnost, ki jo katoliški duhovni kot spovedniki imajo! Zagoto-

vim in ponovim vam zatoraj in vsaki pametni in pravicoljubni mi bo poterdil, da ako bi Kristus sam ne bil spovedi postavil, bi gotovo z lučjo mogli iskati katoliškega duhovna, ki bi se mu v spovednico hoditi in toliko težavni jarem nositi ljubilo. Tako, glejte, nam tudi od te strani lastna pamet jasno spričuje, da bi se bili verni in duhovni ustavili, ako bi si bil kaki cerkveni vikši ali papež posebno spoved nasvetovati ali vpeljati prederznil.

Odpravljena je pač spoved kmalo, to je res, to je začetnikom vaše cerkve kaj malo truda prizadélo, zakaj kmalo so jih imeli na tisuče na svoji strani, ki so bili veseli, da jim zdaj ne bo treba k spovedi hoditi. Pa poskusite, gospod pastor, poskusite posebno spoved spet vpeljati, nagovorite svoje farmane, da naj kakor katoličanje k spovedi pridejo, in vidili bote, da ste glas vpijočega v pušavi. In stavim, kolikor hočete, da ako danes posebno spoved vpelžete, jih bo jutri polovica h katoliški cerkvi pristopilo, kajti to ravno jim je pri vas naj ljubši, da se jim ni potreba spovedovati.

Pastor. Nikar se ne bojte, ali prav za prav, nikar ne upajte, to se ne bode zgodilo, pri nas se ne bode in se ne more nikdar posebna spoved vpeljati, zakaj naj si že tudi nekteri cerkveni pisatelji zanjo govoré, in naj si bode še tako starodavna, mi jo imamo vender le za človeško napravo. Imejte toraj vi katoličanji svoje cerkv. očete, mi se nanje ne vežemo, edina podlaga naše vere nam je le sv. pismo. Da bi toraj mi prepričani bili, da kaka vstava ali zapoved res po Kristusu svoj začetek ima, mora ta edini vir pravega in čistega Jezusovega nauka od nje govoriti. Da bi pa sv. pismo kje od spovednic in posebne spovedi govorilo, mislim, vender ne bote terdili.

Duhovni pomočnik. Od spovednic res sveto pismo nikjer ne govori, pa tudi ni treba, nanje gotovo odpušanje grehov ni navezано, opomnim toraj memo gredé le to, da mnoge znamenja in ostanki v keršanskih podzemeljskih pokopališih ali katakombah pričujejo tudi o starodavnosti spovednic. Pa tudi od posebne spovedi, pravite, sv. pismo nikjer ne govori. Naj bi že temu tudi res tako bilo, kakor terdite, da namreč

sv. pismo res od nje ne govori, al z drugimi besedami, da se ničesar v njem ne nahaja, kar bi nam jasno in popolnoma dostojno spričevalo, da je res Kristus sam posebno spoved v zakrament postavil, da toraj od njega in po aposteljih svoj začetek ima, mora vendar nam katoličanom že to zadostiti, da jo ustno izročilo, drugi neogibljivo potrebni vir Jezusovega nauka, kot božjo napravo imenuje, da, kakor smo slišali, od prvega in skozi vse stoletja vsi cerkveni učeni in pisatelji in vzajemno z njimi katoliška cerkev uči, da posebna spoved je bistveni del zakramenta sv. pokore in v odpušanje grehov neogibljivo potrebna. Kajti cerkev po Jezusovi obljubi razsvitluje in vlada sv. Duh. Jezus sam je in ostane pri nji do konca sveta, motiti se toraj v verskih rečeh ne more; kar tedaj ona za versko resnico oznanuje in uči, to moramo, ako hočemo pravoverni katoličanje biti, tudi verovati in verjeti, kakor pri drugih resnicah, tako tudi kar spoved zadeva. In ker je Kristus svoji cerkvi podelil oblast, katero je on sam od Očeta imel, toraj tudi oblast zapovedi dajati, in ker ona te oblasti se posluživši svojim udom, vsim vernim kristjanom, zapoveduje vsaj enkrat v letu prepodstavljenim spovednikom svojih grehov se obtožiti, smo ji kot njeni otroci dolžni pokorni biti, sicer se izobčimo in sami odločimo iz njene družbe; zakaj „kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik,“ pravi Kristus (Mat. 18, 17); in kdor cerkve nima za mater, tudi Boga za očeta imeti ne more. (Ciprijan.)

Pa tudi vas nekatoličane bi imelo k resnemu premisliku in prevdarku o veljavi vaše le splošnje spovedi napeljevati to, kar sim dozdej povedal in skazal; in tudi zadostiti bi moglo to vam nekatoličanom in vsim, ki resnice pošteno išejo in niso vtopljeni v prisvoajah in tistem svojeglavnem namenu, da mora njih prava biti in obveljati, naj se že potem pové, spriča in skaže, karkoli hoče. Zakaj kakor nam, mora tudi vam znano biti, da Jezus svojim aposteljnem ni rekel: Idite, zapišite in zapisano izročite vsim narodom, kar sim vas učil, ampak da je le z besedo vsim stvarjem sv. evangelij oznanovati ukazal (Mark 16. 15.), da toraj sv. evangelisti sv. evangelija niso spisali na Jezusovo po-

velje, temuč, kakor je znano, le zavoljo posebnih okoliščin in potreb, in tudi nikakor ne iz tega namena, kakor da bi hotli ves in celi Jezusov nauk ravno zapisan vernim izročiti in zapustiti, temuč da so le to zapisali, kar se jim je primerno in potrebno zdelo. Da je temu res tako, nam priča že to, da niso vsi aposteljni pisali, ampak le nekteri, in posebno jasno tudi besede sv. evangelista Janeza, ki je poslednji sv. evangelij pisal in (21, 25.) takole govori: „Je pa tudi še veliko drugega, kar je Jezus storil; in ko bi se to vsako posebej popisovalo, menim, da bi na ves svet ne šle bukve, katere bi bilo pisati.“ Zatoraj tudi sv. apostel Pavel svojemu učencu Timoteju tako iskreno priporoča: „Derži se podobe zdravega nauka, ki si ga od mene slišal. Dobro zročilo ohrani po sv. Duhu. In kar si slišal od mene po veliko pričah, to zroči zvestim ljudem, kateri bodo pripravni tudi druge učiti. (2 Tim. 1, 13. 14; 2, 2.) — Iz tega sledi, da vi, ki terdite da vam je le sv. pismo edina podlaga vaše vere, le pomanjkljivi vir Jezusovega nauka imate, in se toraj v mnogih verskih resnicah in tako tudi o spovedi toliko ložji motite, ker je zraven tega pri vas vsakemu pripušeno sv. pišmo razlagati, kakor se mu naj bolje prilega, in nimate središča in stebra, na kterega bi se brez skerbí, da bi se ne motili, naslanjati mogli, kakor ga mi katoličanje imamo, — stebel katoliško cerkev namreč, ktera nepokaženi, čisti Jezusov nauk hrani, ktero sv. Duh razsvitluje in vlada in je po Jezusovi obljubi peklenske vrata nikdar premagale ne bodo. Ponovim zatoraj, naj bi aposteljni in evangelisti tudi besedice od spovedi zapisali ne bili, bi vender iz tega nikakor ne sledilo, da Jezus od nje ni govoril; zadostiti mora toraj po pameti, kakor sim rekel, že to, da ustno izročilo imenuje spoved božjo napravo, v odpušanje grehov potrebno; zakaj kakor je gotovo, da aposteljni in evangelisti niso celega Jezusovega nauka zapisali, ravno tako gotovo je, da so oni od sv. Duha razsvitljeni in poterjeni vse oznanovali in ustno vernim in svojim naslednikom izročili, kar koli je On učil! —

Uradnik. Dobro jo znate sukati in besedo veriti, in bolj plašljive, kakor smo mi, bi skoraj v kozji

rog vgnali, midva z g. pastorjem sva pa nekoliko bolj terda, in ako za svojo spoved ne veste drugega, kakor le svoje modrovanje, cerkv. učenike in pisatelje, sploh svoje ustno izočilo napeljati, moram reči, da je naš pogovor končan in vsak pri svojem ostanemo.

Gospa pastorjeva. V resnici, idimo se raji nekoliko sprehodit, mene ta pogovor in prepir celo malo mika, gospod duhovni so precej terdih besed.

Grajšak. Meni nasproti se pa ta pogovor vedno bolj važen in mikaven zdi in mnogotere misli me pri tem sprehajajo, ako to rajg. duhoven pomočnik še kaj povedati žele, bi mi zlo ustregli, ko bi še nekoliko poterpeti hotli, da se ta imenitna reč dokonca dožene.

Gospa grajšakova. Prav imaš, dragi moj: za nas katoličane je že zapekano, nas so gospod duhoven že zavezali in kakor se kaže bomo le še mogli k spovedi hoditi, ako hočemo pošteni katoličanje biti in ostati; le to me zdaj še zvediti mika, ali res sv. pismo n. z. nikjer od spovedi ne govori, in ako nam gosp. kaplan še to razložiti hočeje, bi vas gospa tudi jest poprosila, da še nekoliko poterpite; saj bomo se sprehoditi še potem imeli časa dovolj.

Duhovni pomočnik. Vaši želji z veseljem in toliko raji zad^o tujem, ker sim si tudi jest častito družbo poprositi namenil, da bi še nekoliko poterpeti blagovolili, da ne ostanemo v ti važni reči le pri eni versti dokazov, temuč ker smo dozdej ustno izročilo zaslišali, da zaslišimo zdaj tudi še sv. pismo in se, kakor upam, do dobrega prepričamo, da kakor prvi, tako tudi drugi vir Jezusovega nauka za katoliško resnico govori in za našo posebno spoved pričuje.

Pastor. Hentan' ošabno in zanesljivo govorite, misleči najberže da se vam bo zdaj ravno tako gladko in lahko izšlo, kakor poprej, ko vam le iz tega namena nisem veliko ugovarjati in vašega šibkega dokazovanja zaverniti hotel, da bi nas predolgo ne mudili; res radoveden sem, kaj si bote še kaj izmislili in kako besede sv. pisma vertili, da si jih bote po svojih mislih v spričevanje za svojo stran pripravne naredili.

Duhovni pomočnik. Ne zamerite, g. pastor, da si dvomiti prederznem, da bi mi bila vi, in vaš g.

tovarš, radovoljno kaj prizanesla in zamudila se mi ustaviti in moje dokaze ovreči, ako bi se vam bilo to vspešno in mogoče kazalo; poskušali in storili ste saj, kolikor ste mogli, da bi me zavernili, toda resnica ostane resnica, naj se potem že verjame, ali ne; in kakor mi do zdaj ne morete očitati in skazati, da bi si bil kaj izmislil, mi tudi v prihodnjem ne bode nikakor potreba si kaj izmišljovati in besede mar siloma vertiti na svojo stran, sej v ti zadevi sv. pismo za vsakega, ki hoče umeti, umevno in jasno zadosti govori.

Ne mudimo se tedaj dalje, ozreti se Nanj in zaslīšati Njega, ki je prestol svojega veličastva zapustil in prišel v dolino solz, ne sodit in pogubljat, temuč da bi iskal in zveličal, kar je bilo zgubljenega, ki je grešnike sprejemal in jim grehe odpušal, ktereга namen ni bil berlečo lampico ugasiti in nalomnjen terst popolnoma ulomiti, ki ni prišel postave odpraviti, ampak jo dopolniti. In v resnici, dopolnil jo je! Nehale so sicer spravne daritve stare zaveze, pa le da bi se omladile in dopolnile v edini naj svetejši daritvi, ki jo je Kristus na križu opravil. Zadosteno je bilo tedaj Božji pravici za greh in nepokoršino prvih staršev, odrešen je bil človeški rod brez svojega zaslužnja, — vendar pa ne še zveličan brez lastnega prizadevanja (sv. Avg.) Vsim so bile zdaj sicer vrata nebeške odperte, vsi so bili poklicani; — vendar pa ne vsi izvoljeni (Mat. 20, 16.); zakaj nič omadežanega ne pojde v nebeško kraljestvo, pravi sv. pismo. (Skr. raz. 21, 27.) Greh in zadolženje je pa ravno, kar nas omadežuje in je toraj tista ovira, ki nam brani priti v nebesa. In ker tudi pravični sedemkrat na dan pade (Prov. 24, 16.) in se ne bo lahko kdo našel, ki bi se neomadežanega ali le pravičnega imenovati prederznil, je gotovo, da kakor v stari zavezi in o Kristusovem času, so bili tudi pozneje in vsaki čas ljudje odpušanja potrebni. Da bi toraj vrata nebeške vendar le zaperte ne ostale, da bi delo odrešenja ne bilo prazno in zastonj, je bilo potrebno, da Kristus vstanovi in v zakrament povzdigne novo napravo, po kateri bi mogli njegovi nasledniki odpušanja vdeleževati se. Zakaj, da je Kristus, ki je bil Bog in človek, imel oblast grehe

odpušati, kdo bo to tajil! Ravno to oblast pa je za vse čase mogel sebi samemu prihraniti, ali pa jo drugim izročiti. Izvolil je poslednje in jo izročil v resnici svojim apostelnom in njih naslednikom, podelivši jim ravno tisto oblast, ki jo je sam imel od Očeta, toraj tudi oblast grehe odpušati, rekoč: „Kakor je Oče mene poslal, tako tudi jest vas pošljem.“ (Jan. 20, 21.) Jest sem vas izvolil (Jan. 15, 16), danes vas pa postavim za služabnike „sprave“ (II. Kor. 5, 18), ki se ima delati med Bogom, mojim Očetom, in med grešniki.

Postavil jih je sodnike čez svoje verne ovčice, jim izročil ključe nebeškega kraljestva in jim prav razločno zaterdil, da kar bodo na zemlji razsodili, bo veljalo tudi v nebesih. „In tebi,“ govori On k sv. Petru, ko ga poglavarja svoje cerkve postavlja, „in tebi bom dal ključe nebeškega kraljestva; in karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih; in karkoli boš razvezal na zemlji, razvezano bo tudi v nebesih“ (Mat. 16, 19); in ravno tako tudi vsem drugim apostelnom, rekoč (Mat. 18, 18): „Resnično, vam povem, karkoli bote zavezali na zemlji i. t. d.“

Tako je bila tedaj vstava sprave v cerkvi vstanovaljena, in aposteljni in njih nasledniki so bili služabniki in pooblastenci te vstave in sprave postavljeni.

Razumljive in v resnici jasne zadosti so imenovane Kristusove besede; vendar pa, da bi ne aposteljni in ne verni kterikrat dvomiti ne mogli, v čem da je ta apostelnom podeljena sodnja oblast ključev, kdo jim je soditi, kako nebeške vrata odpirati in zapirati, kaj vezati in odvezovati: je Zveličar to pri drugi priložnosti, po svojem vstajenji namreč, še bolj in popolnoma umevno in razločno razložil, v resnici bi rekel skoraj iz tega namena, da bi za vse prihodnje čase nasprotnikom sv. Cerkve in katoliške spovedi jezike zavezal, usta zaperl in govor presekal. Znane so gotovo tudi vam, gosp. pastor, besede sv. pisma, ki jih menim, nahajajo se pri sv. Janezu v 20. pogl. in se takole glasé: „Kadar je bil tedaj večer tistega dneva, prvega v tednu, in so bile duri zaklenjene, je prišel Jezus in je v sredo med nje stopil in jim rekel: Mir vam bodi! In ko je to rekel, jim je po-

kazal roke in stran. Učenci so se tedaj obveselili, ker so vidili Gospoda. Tedaj jim je spet rekel: Mir vam bodi! Kakor je Oče mene poslal, tudi jest vas pošljem. In ko je to izrekel, je va-nje dihnil in jim rekel: Prejmite svetega Duha. Katerim bote grehe odpustili, so jim odpušeni; in katerim jih bote zadržali, so jim zadržani.“ Ali si more, vprašam, kdo bolj jasnih in razločnih besed v spričevanje za katoliško spoved želeti? Teh besed —

Uradnik. vendar ne bote na svojo posebno spoved obernili.

Pastor. Te besede le splošnje povejo, da je Kristus apostelnom povelje dal, po oznanovanji sv. evangelija oznanovati vernim tudi odpušanje grehov, nespokornim pa povedati, da jim grehi ne bodo odpušeni, dokler terdovratni ostanejo.

Duhovni pomočnik. To je morebiti nauk vaše cerkve od vaše spovedi in ob enem lepa poskušnja, kako se pri vas sv. pismo razlaga in še tako jasnim besedam pameti in zdravemu zapopadku nasprotni pomen podtika. Ako bi bilo temu tako, kakor pravite, bi ne bilo, kar spoved zadeva, ne vas ne mene, ne kakega drugega duhovna in spovednika potreba, zakaj kar tu pravite, zamore vsak kristjan drugemu, vsak hišni gospodar svoji družini naznaniti in povedati, da bodo le spokornim grehi odpušeni, nespokornim pa ne, in Kristus bi imenovanih beséd pri sv. Mat. in Jan. ne bil imel apostelnom samim, ampak celi množici poslušavcev govoriti. Ne razumem tudi, čemu potem tolika slovesnost, s katero je Kristus besede pri sv. Janezu izustil in apostelnom poprej rekel: „kakor je Oče mene poslal, tudi jest vas pošljem,“ da je va-nje dihnil in jim sv. Duha podelil in potem še le pomenljive besede izgovoril,“ katerim bote grehe odpustili, so jim odpušeni, in katerim jih bote zadržali, so jim zadržani.“ Čemu, vprašam, vsa ta slovesna priprava, ti pomenljivi predgovori, ako bi aposteljni po teh besedah ne bili druge oblasti prejeli, kakor le to, da naj ljudem povejo: ako se bote spreobrnili, vam bo odpušeno; ako pa ne, vam bodo grehi zadržani. Zdrava pamet nas že toraj sili misliti, da je Kristus z besedami, ki jih je s toliko slo-

vesnostjo govoril, aposteljnomo pač kaj več podelil, kakor le oblast pokoro oznanovati. Vsi cerkveni učeni-
niki —

Uradnik. Imate pa že spet svoje očete, pustite jih že vendar pri miru!

Duhovni pomočnik. Kar je Luter v ti reči storiti smel, mislim, bo pač tudi katoliškemu duhovnu pripušeno. Luter pa je „ljube očete“ napeljeval, karkoli je mislil, da zanj govore; tudi vaši verski spisi in simboliške bukve se poslužujejo cerkvenih učnikov; toraj tudi jest tako, in rečem: vsi cerkveni očetje napeljane Jezusove besede v tem pomenu razlagajo in razumejo, da je namreč Kristus aposteljne s temi besedami za sodnike čez verne postavil in jim oblast podelil, s pomočjo sv. Duha, ki ga v tem posebno potrebujejo, razločiti in razsoditi, kdo da je odpušenja vreden, in kdo ne. To enoglasno razlaganje cerkvenih učnikov v imenovanem pomenu skozi vse stoletja, mislim, vendar gotovo več veljá, kakor samovoljno razlaganje in puhlo terjenje novovernih učnikov, katerim je bilo posebno na tem ležeče, odpraviti težavno in nepriljubljeno spoved, in si s tem pridobiti iz verste mlačnih in brezvernih kristjanov učencev in naslednikov.

Luter sam omenjene besede Kristusove v katoliškem pomenu razlaga in sploh hoče, da naj se posebna spoved ohrani in obderži. V 7. zvezku svojih spisov v govoru, ali ima papež oblast spoved zapovedati, on takole govori: „Jest imam spoved za predrago in zveličavno reč. O kako bi se imeli kristjani veseliti, da jo imamo, in Boga hvaliti, da nam jo je privolil in podelil. Dvojni vzrok nas mora siliti, da se prostovoljno in radi spovedujemo: prvi je sveti križ, to je, osramotenje in trepet, ki ga človek občuti, ako se prostovoljno pred drugim človekom obtoži in se njegovi sodbi podverže.“ ... „Drugi vzrok pa,“ govori dalje, „ki nas ima k spovedi spodbadati, je draga in imenitna obljuba božja pri sv. Mat. 16, 19.: „In vse, karkoli boš na zemlji odvezal, naj tudi v nebesih odvezano bo,“ in pri sv. Jan. 20, 23.: „Katerim bote grehe odpustili, so jim odpušeni.“ Glejte, kako Luter sam besede pri sv. Janezu na posebno spoved

obrača in se sploh krepko za njo poganja. Ako toraj cerkvenim očetom nočete verjeti, bote svojemu očetu Lutru verjeli.

Uradnik. Takrat je bil Luter pač še zelo v zmote zakopan in zamotan v vezi papeževe.

Pastor. Pozneje je v resnici Luter bolj evangeliju primerno od spovedi govoril in zaverigel sodnjo oblast, katero si katoliški duhovni na besede pri sv. Janezu prilastujejo. Tako n. pr. piše: „Odpušanje zadolženja ne stoji v službi in oblasti ne papeža, škofa, duhovna, ne ktereга koli človeka na zemlji, ampak samo na besedi Kristusovi in v lastni veri, zakaj on ni hotel naše tolažbe, našega zveličanja, našega zaupanja na človeško besedo ali delo staviti, ampak le samna se in na svojo besedo in delo.“ In drugej spet piše: „Tisti, ki se le Bogu obtožiti hočejo in k zakramentu pristopijo, ti naj se nikar dalje ne silijo; zakaj vsak na svojo vest vzame, kakor sv. Pavel piše: Vsak človek naj samega sebe presodi i. t. d. *)

Duhovni pomočnik. Iz tega, kar sem jest in kar ste vi od Lutra napeljali, ne sledi drugega, kot to, da je bil mož vedno nasprotnih misel in je danes tako, jutri spet drugači govoril in učil, danes terdil, da je posebna spoved potrebna in koristna, jutri, da je splošna spoved pred Bogom zadostna. Sploh je on v tem stanovit, da si nikjer in nikdar stanovit ne ostane.

Uradnik. Mi se ne vežemo na Lutra. On je bil človek in se je toraj motiti mogel.

Duhoven pomočnik. Pa vi se vežete, mislim, na svoje verske ali simboliške bukve, ako se morebiti ne štejete k možem napredovanja, ki se tudi za to podlago vaše vere ne zmenijo več.

Pastor. Nikakor ne, ampak mi hočemo verni protestantje biti, pri meni in mojih simboliške bukve še vedno svojo veljavo imajo.

Duhovni pomočnik. Ako je temu tako, vam je zraven izrekov zastran posebne spovedi v simboliških bukvah **) gotovo tudi Lutrovo napeljevanje

*) Gl. Bodemann vergleichende Darstellung der Unterscheidungslehren. — A. Baud die Orthodoxie der sakramentalischen Beicht.

**) Gl. n. pr. Augsburger Confession cap. 25. conf. helv. c. 14. Züricher Prädikanten-Ordnung vom J. 1758 neu bestätigt 1803.

za spoved znano. Pod napisom: kako naj se priprosti spovedovati učijo, stoji vprašanje: „Kterih grehov se je treba spovedovati?“ Odgovor: „Pred Bogom naj se vsih grehov obtožimo, tudi tistih ki jih ne poznamo, kakor to v Očenašu storimo; pred spovednikom naj se pa spovemo le tistih grehov, za ktere vemo in jih v sercu čutimo.“

Potem sledi vprašanje: „Kteri so ti?“ in odgovor: „Tu glej na svoj stan po 10. Božjih zapovedih, ali si oče, mati, sin, hči, potem naj pridigar reče: Ali tudi verjueš, da je moje odpušenje tudi odpušenje pri Bogu? Odgovor: Da, ljubi gospod. Potem naj reče: Kakor veruješ, tako naj se ti zgodi, in jest na povelje našega Gospoda Jezusa Kristusa ti odpustim tvoje grehe v imenu Očeta, Sina in sv. Duha. Amen. Idi v miru.“ Potem sklene katekizem ta oddelek z besedami: „To le naj bode priprostim navadno vodilo za spoved.“

Pastor. In kaj sledi po vaših mislih iz tega vodila, kakor ga res Lutrov mali katekizem ima?

Duhovni pomočnik. Iz tega sledi, da se nekatoškim duhovnom res prilastuje sodnja oblast čez verne, ker se jim oni morajo grehov spovedovati, kolikor jih vejo in jih potem duhoven v imenu trojedinega Boga kot Božji namestnik odveže. — Mislim tedaj, da bikatoškim duhovnom ne bilo toliko za zlo jemati, ako hodijo v spovednice, kajti več grehov, kakor jih kdo vé, tudi oni ne tirjajo in ne silijo zvediti; zadosti je, da se grešnik grehov obtoži, ki so mu znani in zraven resnično voljo ima se obtožiti tudi tistih, na ktere se ravno zdaj, če je tudi vest dobro in skerbno spraševal, domisliti ne more. Zatoraj tudi pri nas grešnik k sklepu svoje spovedi moli: „Ti in vsi moji drugi grehi, ki se jih spomnim in ne“ i. t. d. Sej po nauku cerkve že sama želja se spovedati, v odpušanje zadostuje tistim, ki so n. pr. v smertni nevarnosti, ali priložnosti nimajo pred duhovnim se obtožiti, ako le svoje grehe resnično obžaljujejo in resno voljo imajo se jih spovedati, ako bodo še priložnost imeli. To je nauk naše vere, in vsak potem takem sam lahko presodi, ali je pač katoliška spoved res trinoštvo, tiranska naprava, kjer se vest in sramožljivost neusmiljeno tare, terpinči in zvediti sili, kar

grešnik povedati ne vé in ne more, kakor jo uni, ki naše vere ne poznajo ali poznati nočejo, černijo in zabavljivo obrekujejo.

Pastor. V tem se motite, ako menite, da pri nas duhoven kako sodnjo oblast ima; mi smo le oznanovavci odpušanja grehov, in odveza je ravno znamenje tega odpušanja, in jest za svojo stran ostanem pri tem, da v ti zadevi po napeljanih besedah sv. pisma duhovnom nikakoršna oblast ni podeljena, naj mi že tudi zavernete in rečete, da tako naznanilo in obljubo, da bodo namreč spokornim grehi odpušeni, terdovratnim pa ne, more vsak kristjan drugemu sporočiti; sej to storiti tudi v resnici more in smé. Sv. apostelj Jakob sam moje besede poterdi, ko pravi: „Obtožite se eden drugemu svojih grehov.“ (Jak. 5, 16.)

Duhovni pomočnik. Prav, ostanite pri svojim terdenji, toda potem nikar več ne recite, da ste še pravoveren protestant, ki se veže na simboliške bukve, zakaj Luter sam je, kakor smo vidili, besede pri sv. Janezu na posebno spoved obernal, in njegov mali katekizem z jasnimi besedami prilastuje duhovnom sodnjo oblast, in ravno tako bolj ali manj tudi druge simboliške bukve. Pa vašemu terjenju se ni čuditi in vam tudi ne zameriti, da bi bilo po vaših mislih enako, ali naj se grešnik v splošni spovedi pred spovednikom ali pa verni eden drugemu obtožijo; kajti doslednje v resnici drugač govoriti ne morete, ker v ti reči res sedaj nobene oblasti nimate in je vaša sedanja spoved vsa drugačna, kakor pa Luter in simboliške bukve večidel od nje govore in jo ohraniti opominjajo! —

Kar pa napeljane besede pri sv. Jakopu zadeva, se celo motite, ako menite, da one za to pričujejo, kar vi terdite. — Tudi sv. apostelj Pavel pravi: „Bodite edin drugemu podverženi“ (Efež. 5, 21.), in vendar mislim, ne bote terdili, da s tem hoče reči, da naj bodo podložni gospodarji svojim poslom, oblastniki svojim podložnim, spovedniki spokornikom i. t. d. Ravno to veljá tudi, kar úne besede sv. Jakopa zadeva, zakaj besede: „eden drugemu“ v sv. pismu nikakor ne naznanujejo vselej popolnoma enakosti med osebami. — Sv. Jakop govori od molitve

in maziljenja s sv. oljem pri bolnikih. Moč in nasledek tega maziljenja in molitve je med drugim tudi odpušanje grehov: „in ako je v grehah, mu bodo odpušeni“ (v. 15), vendar ne brez spovedi, ako se svojih grehov zavé in se obtožiti more. „Obtožujte se toraj eden drugemu svojih grehov,“ ne človek angelu, ne grešnik Bogú, ampak neduhoven duhovnu, človek človeku, ki je od Boga oblast prejel grehe odpušati. To, glejte, je pomen omenjenih beséd, ako se v pravem duhu in zapopadku sprejmejo. Kakor nalaš nam je Origen tudi v ti zadevi izverstna priča. ... „Je pa še drugo odpušanje grehov po pokori,“ pravi on, „ako se (grešnik) ne sramuje duhovnu gospodovemu grehov naznaniti, kjer se spolni, kar apostelj Jakop govori: „Je kdo bolan med vami, naj pošlje po duhovna.“ (Hom. II in Levit.) „Oblast odvezovati,“ pravi tudi sv. Ambrož, „je bila le samim duhovnom podeljena.“ (Ambr. de Poenit. L. 1). Tako, glejte, namesto za vašo stran sv. Jakop le za našo posebno spoved spričuje. —

Grajšak. Naj si bodé že z oblastjo po Jezusu aposteljnóm podeljeno, kakor si bodi, meni se vendar letó čudno zdí, da oni to toliko imenitno oblast, grehe odpušati, tako redko in, bi rekel, le poverhoma v svojih listih omenjajo.

Duhoven pomočnik. Temu, g. grajšak, se nikakor ni čuditi. Aposteljni so sv. vero judom in nevernikom oznanovali, ti pa niso spovedi, ampak le sv. kersta potrebovali, pri katerim, kakor je znano, se ne samo izvirni, ampak tudi vsi lastni grehi odpušajo; ni jim bilo toraj potreba kar precej spovedi, marveč pa kerst oznanovati in priporočevati, kakor nam n. pr. to tudi Djanje ap. v 8. pogl. spričuje. — Kar pa jih je sv. vero sprejelo, so skoraj brez vse izjeme kot svetniki živelí, se skoraj vsaki dan ali saj prav pogosto sv. obhajila vdeležili, kakor tudi iz Dj. ap. in cerkvene zgodovine vemo. (Dj. ap. 2, 42.) Oprostenim toraj smertnega greha, zadolženim k večemu le v odpustljivih grehah človeške slabosti, ki človeku gnade Božje ne odvzamejo, tudi njim ni bilo silno potreba spovedi priporočevati in v svojih listih tolikrat omenjevati.

Naj bi toraj aposteljni tudi nikjer spovedi, pri judih že sploh znane naprave, ne omenili, ker tega niso posebno tirjale okolišine in potrebe in so bili aposteljni sploh zelo varni v razodevanji zakramentalnih skrivnost, moramo vendar, kakor sim poprej že opomnil, vzajemnemu spričevanju vsih stoletij v ti zadevi verjeti. — Ako je pa temu tako, kar mi bo poterdil vsak, ki je pravicoljuben in zveden v sv. pismu in cerkveni zgodovini, nam mora toliko več zadostiti in našo vero v katoliško spoved poterčiti, ako aposteljni pri vsem tem vendar res v svojih listih spoved omenjujejo. Tako n. pr. sv. apostelj Jakob 5, 16 in sv. Janez I. 1, 9. Sv. Pavel imenuje sebe in druge aposteljne „služabnike sprave“ (II. Kor. 5, 18), „delivce Božjih skrivnost“ (I. Kor. 4, 1.), in razlaga posebno lepo in umevno v svojim 2. pismu do Kor. 5. pogl. celo napravo zakramenta sv. pokore takole: „Vse pa je iz Boga, kateri nas je seboj spravil po Kristusu, in nam dal službo sprave. Bog je namreč v Kristusu svet seboj spravil, jim njih grehov ni pripisal in nam je izročil besedo sprave. Namesto Kristusa smo tedaj poslani, kakor da bi Bog po nas opominjal. Prosimo namesto Kristusa „spravite se z Bogom.“ — In v apost. Djanju beremo celo, da so aposteljni res spovedovali in verni k spovedi hodili. Kakor namreč sv. Matevž (3, 6) piše, da so judje k sv. Janezu v pušavo prišli in se svojih grehov obtožili, tako nam sv. Lukež (v Djanju ap. 19, 18—20) pripoveduje naslednje: „In veliko vernih je prišlo in so se spovedovali in naznanili svoje dela. Veliko pa tistih, kateri so vraže uganjali, so znesli bukve in jih sežgali v pričo vsih. Tako je močno rastla beseda Božja in se je vterdovala.“ Glejte tu aposteljne, ki so spovedi vernih sprejemali in kot sodniki ukazovali sežigati bukve, ki so vernim služile v vraže. Ali more, vprašam, kdo po pameti še bolj dostojnih spričevanj za kotoliško spoved želeti in tirjati? —

Uradnik. Besedovati res dobro znate, in vam ni lahko priti na konec; vendar pa nikar še ne mislite, da je že pravda vaša dobljena. Bodi si tudi temu tako, kakor terdite, da je namreč Kristus res po

besedah pri sv. Janezu, na katere se posebno opirate, apostelnom in njih naslednikom podelil posebno oblast grehe odpušati, vendar ni nikjer zapisano, da bi jim bil zapovedal v spovednice hoditi in posebne spovedi vernih sprejemati, kakor tudi vernim ni nikjer ukazano k spovedi hoditi in se svojih grehov posebej in na drobno obtoževati. Kristus le splošno od odpušanja govori in nikjer z besedico ne omeni posebne spovedi, katera se toraj s sv. pismom tudi nikakor zagovarjati ne more.

Zdravnik. Lejte, tudi meni so že enake misli dohajale. Gospod, ki nam greh odpuša, in edino le odpušiti more, je vendar le Bog. Bog pa je vsegaveden in mu je greh znan, ko ga storimo in preden se ga še obtožiti moremo. Al bi ne zadostilo toraj, ako bi grešnik pred spovednikom kot Božjim namestnikom kar le sploh za grešnika se spoznal in ga v Božjem imenu za odvezo prosil, in ne da bi bilo potreba po spovedniku Bogu posebej naštevati, kar že poprej vé.

Gospa pastorjeva. Tu ste pač res pametno govorili. V resnici le tisti, ki hoče Bogu njegove lastnosti kratiti, more še posebno spoved zagovarjati. Jasno je tedaj tudi, da nikakor ni potrebno in prav, da katoliški duhovni svojo radovednost v spovednicah pasejo in vse skrivnosti zakonov, hiš in družin zvediti si prizadevajo.

Duhovni pomočnik. Ne zamerim in ne čudim se vam, gospá, da govorite kakor umete, in ker sem o radovednosti in kratkočasovanji, ki ga katoliški duhovni kot spovedniki imajo, zadosti že poprej povedal, da bi bilo po pameti misliti, da si tega nihče več omeniti ali celo očitati ne bode upal, me zdaj le eno še mika vas poprositi, da bi namreč nam razodeti blagovolili, koliko takih zakonskih skrivnost in skrivnost od hiš in družin ste li od katoliških duhovnov že zvedili? —

Čuditi pa se moram vama, gospoda, in vajnim celó malo premišljenim besedam, posebno vam, g. zdravnik, ki ste katoličan in govorite v resnici kakor bi bili res k nekatoličanom v šolo hodili! —

Bog je vsegaveden, pravite, ki so mu vsi naši

grehi znani in jih toraj tudi odpustiti more, in ne da bi se mu po spovedniku posebej naštevali. Res, Bog je vsegaveden, v tem imate prav; pa g. zdravnik, Bog je tudi vsegamogočen in bi toraj tudi bolnika brez zdravil in zdravnika ozdraviti mogel; povejte mi vendar, zakaj li tega ne stori, marveč zapoveduje, da naj se jih človek v bolezni zvesto poslužuje (Eccl. 38). Bog je tudi neskončno usmiljen, zakaj li ne odpuša grešniku brez kesanja, poboljšanja in pokore? Glejte, v kakošne nasprotnosti naspripelje logika vaših besed! — Pa še več. Ako bi n. pr. kdo k vam prišel in vas poprosil, rekoč: Gospod zdravnik, bolnika imam, dajte mi toraj iz tega ali unega predalčka to ali uno, katerokoli si bodi zdravilo, da se ga bolnik posluži, ter ozdravi. Kaj ne, skoraj bi se nad njim razserdili in nevoljni ga zavernili, rekoč: bedak! ali mar meniš, da je vsako zdravilo za vsakega bolnika; naznani mi prej, katera bolezen tare bolnika, in če tega ne veš in povedati ne moreš, grem sam k bolniku, da potrebno zvé in mu potem še le primerno zdravilo pripraviti morem. Vi bi tedaj sami k bolniku šli, kakor ste danes prišli k bolnemu Andreju, —

Zdravnik. Že se mi zdi, kam da merite, bo pa že spet mogla vaša obveljati. —

Duhovni pomočnik. Veseli me, da me umete, pa dopustite, naj v bolji porazumljenje namenjeno besedo izgovorim.

Vi tedaj greste k bolniku, ga poprašujete po tem in unem, tipate žilico, gledate na jezik, terkate in poslušate morebiti tudi še na persi, vse to, kaj ne? iz tega namena, da bi bolezen dobro spoznali, primerno zdravilo pripraviti in bolnika podučiti mogli, kako naj se vede in derži, česa naj se posebno varuje in ogiba, da bo ozdravel in ozdravljen spet v bolezen ne zabredel. Prilika je vsakemu lahko razumljiva. Kakor vi za telo, ravno tako je duhoven zdravnik za dušo, njegova lekarnica je zraven šole in prižnice posebno spovednica. Kar veljá toraj za vas, ravno to tudi v dušnem pomenu veljá za spovednika. Brez pravega kesanja in poboljšanja ni odpušenja; in ravno to, da bi se grešnik poboljšal, po primernem podučnji, opominovanji in svarjenji svoj grešni stan spo-

znal, ga iz serca obžaloval, da bi se vedil potrebnih in njemu primernih zdravil, duhovnih pripomočkov prav poslužiti, da se bo v prihodnje mogel greha, grešnih priložnost in nevarnost skerbno ogibati in v dobrem sklepu stanoviten ostati in tako na duši ozdraviti, ravno to, glejte! je zraven odveze poglaviten namen posebne spovedi. Ako toraj vam ni mogoče, bolniku primernega zdravila pripraviti in ga ozdraviti, ako vam bolnik sam ali saj namesto njega kdo drugi boleznini ne naznani in je dobro ne spoznate; kako bi bilo duhovnu mogoče grešniku k dušnemu zdravju pripomoči, ako se on sam ne obtoži, svoje boleznini ne razodene in svojega dušnega stanú v posebni spovedi ne odkrije? — Glejte tedaj, kako tudi v ti zadevi kaže zdrava pamet posebno spoved kot neogibljivo potrebno.

Bog je res vsigaveden in neskončno usmiljen in bi mogel tudi brez posebnega obtoženja odpustiti; ali kdo bo Njemu predpisoval ali branil, da je odpušenje in spravo med drugimi pogoji ravno tudi na posebno spoved navezal. — Posebno lepo in umevno ravno v tem oziru sv. Avguštin († 430) govori: „Nihče naj ne reče,“ pravi on, „jest na skrivnem pokoro delam pred Božjimi očmi, zadosti je, da Tisti, ki mi ima odpustiti, mojo skrivno pokoro pozna. Ako bi bilo temu tako, bi bil zastonj Kristus govoril: Kar bote odvezali na zemlji, bo tudi v nebesih odvezano, in bi bil zastonj cerkvi oblast ključev izročil. Ni toraj zadosti le pred Bogom se obtožiti, ampak obtožiti se je potreba tudi pred temi, ki so od Njega oblast vezati in odvezovati prejeli.“ (S. Aug. Serm. II. in psalm., c. 1, n. 3.) Upam tedaj, da sami zdaj spoznate, da je bil vaš ugovor res malo premišljen, in da ga že same te besede razsvitljenega učenika popolnoma dostojno overžejo.

Ravno to veljá pa tudi vašim besedam, g. uradnik, ki ugovarjate, da Kristus le splošno od odpušenja govori in posebne spovedi z besedico ne omeni, ali zapoveduje, ktera se toraj s sv. pismom po vaših mislih tudi nikakor zagovarjati ne more. Kajti kakor gosp. zdravniku, tako tudi vam že sama pamet in primera vaše službe in stanu vaš ugovor zaverne in vniči.

Zakaj kakor vi v sodnji hiši, tako je tudi duhoven v spovednici sodnik. Dvojna oblast mu je podeljena, odpušati namreč in zaderževati. Zatoženec je grešnik, ki je po meri svojega zadolženja veči ali manji kazni ali pokore vreden. Kakor toraj vam nikakor ne zadosti, da veste, ta ali uni človek, ki se vam v sodbo izroči, je hudodelnik, temuč njega in zraven tudi še priče natanko in na drobno tudi po okolišinah hudodelstva sprašujete in si tudi zvediti in spoznati prizadevate nagibe, značaj, poprejšnje življenje, obnašanje itd. — Vse to, kaj ne? le zato, da vam je potem mogoče pravično in po postavi soditi in hudodelstvu primerno kazen odmeriti. Kakor toraj vi nikakor ne morete svoji dolžnosti, postavi in pravici brez posebnega, natančnega izpraševanja zadostiti, ravno tako malo, glejte, more zadostiti spovednik v duhovni sodnji dvojni sebi podeljeni oblasti, odmeriti primerno kazen in pravično razsoditi, ali je grešnik odveze vreden ali ne, ko bi se on sam svojih grehov na drobno ne obtožil, svojega zadolženja in dušnega stanú ne razodel, in to toliko manj, ker pri spovedi nimamo prič, kakor jih vi imate in se nanje pri razsodbi opirati smete, ako tudi sam hudodelnik tají. In ker se ravno tako malo hudodelnik kakor grešnik oprostinja in odpušanja že s tem vrednega stori, ako se prvi sam sodnji izroči in drugi k spovedi pride, bi bila gotovo velika krivica, smešno in nespametno, ako bi vi brez vsega spraševanja zatožencem, kakor bi bili ravno pri volji in bi se vam zdelo, enemu n. pr. rekli: ti si kriv spoznan in obsojen za 5 let v ječo, ti za 2 mesca, in tretjemu: ti si nedolžen spoznan in oprostjen; ravno tako tudi pri spovedniku, ako bi brez posebnega obtoženja samovoljno, kar po naključbi, enemu hotel grehe odpustiti, drugemu pa zaderžati, temu odvezo podeliti, unemu pa ne. — Jasno je torej, kakor beli dan, in zdravi pameti še tako priprostega človeka umevno, da ni bilo nikakor potrebno, da bi bil Kristus posebej od posebne spovedi govoril in jo zapovedoval, ravno zavoljo tega, ker se sodnja oblast aposteljnóm in njih naslednikom podeljena, ravno, ker je dvojna in ena drugi ravno nasproti, brez posebne spovedi nikakor misliti ne more, in bi bile Njegove besede,

pri sv. Janezu tako slovesno izgovorjene, popolnoma brez pametnega pomena, in kakor pravici, tako tudi zdravi pameti naravnost nasproti. Reči pa, da je Kristus, on večna modrost in resnica, z omenjenimi besedami svojim namestnikom takošno naključno oblast podeliti hotel, bi bilo v resnici bogokletstvo! —

Mislím, da temu izpeljevanju in dokazu ne bote poskušali še kaj ugovarjati, vendar pa, da bote popolnoma zadovoljni, tudi vam, kakor g. zdravniku, napeljem še besede nekega družega slavnega učenika, sv. Janeza Zlatousta († 407) (Krizostoma), ki tudi za vaš ugovor, kakor nalaš prelepo in jasno govori. „Slabotne stvari,“ ves začuden zakliče, slabotne stvari, bivajoče na ti zemlji, so poklicane delit Božje reči, in so prejele oblast, ki jo Bog ni angelom in ne vélikim angelom podelil! Zakaj tem ni rečeno: Vse kar koli bote na zemlji zavezali, bo tudi v nebesih zavezano, in vse karkoli bote odvezali na zemlji, bo odvezano tudi v nebesih. Poglavarji sveta imajo le oblast čez telo, tukej pa gré za duhovne vezi, ki segajo celo v nebesa. Sodbo, ki jo duhoven tukaj stori, poterdi Gospod Bog sam v nebesih. Svojo lastno oblast je On svojim služabnikom podelil, ko je rekel: Katerim bote grehe odpustili, so jim odpušeni, in katerim jih bote zaderžali, so jim zaderžani. Katera oblast je večí memo te? Vso sodbo je Oče Sinu izročil, in Sin jo je spet duhovnim podelil.“ (S. Chrysost. de Sacerdotio lib. III c. 5.) In na drugem kraji: ... „oni (grešniki) naj se nìkar ne sramujejo spovedati se svojih grehov ... „ker bo ta, ki ga je sram človeku svoje grehe razodeti, pa se ne sramuje, pred Božjim obličjem jih storiti, ki se noče spovedati ne pokore storiti, o tistem strašnem dnevu sodbe s sramoto obložen ne samo v pričo ene ali dvéh oséb, ampak v obličju vesoljnega sveta.“ (Hom. de mul. Samarit.) —

Tako, glejte, govorita dva, bi rekel, naj slavníši učenika katoliške cerkve. Ali sta mar, vprašam, ona dva kaj drugega brala v sv. pismu, kakor beremo zdaj mi, in le z besedico omenjeno našla posebno spoved v njem? In vendar, kako čudno jasno in umevno razlagata in obračata besede pri ss. Matevžu in Janezu na posebno, kato-

liško spoved! Si bote mar vi obilniši razsvitljenje, veči učenost in pravicoljubnost pripisovati prederznili, kakor pa sta v tih čednostih slovela una sveta moža? Bote si li terditi zaupali, da je vam in novoverskim učnikom zdaj po preteklih 18sto letih bolj znan, umeven in razkrit nauk in izročilo aposteljnov, kakor njima, ki sta živela apostoljskim časom tako blizo, ki sta velika svetnika v nebesih, luč in slava Jezusove cerkve na zemlji?! —

Ni mi potreba k temu še kaj pristavljati; le eno željo si prederznem še izreči: Nasprotniki katoliške spovedi, ki pogosto le iz gole nevednosti slepo in nepremišljeno ponavljajo, kar druge svojeglavno terditi slišijo ali berejo, naj bi pač te kratke besede in vprašanja si zapomnili in brezstrastno saj nekoliko premislili, gotovo bi se jim saj nekoliko začelo svitati in daniti, in morebiti jih tudi dvomi obhajati, ali vender mar niso ogoljufani in prikrateni za predragi biser katoliške posebne spovedi, za neprecenljivo tolažbo, mir in veselje, ki ga ona deli vernim! — —

Uradnik. Tu ste nam v resnici celo pridigo naredili, in reči moram, da se vaše besede res obilno žaljivo glasijo za nas.

Pastor. Gotovo, kajti gospod duhovni sodijo in govorijo, kakor bi s svojo posebno spovedjo res že imeli nebesa in zveličanje v posestvu; mi pa bi popolnoma nevedni in nespametni taval v temi!

Duhovni pomočnik. Nikakor ne, častiti gospodje! žaliti s svojimi besedami gotovo nikogar ne mislim. Mi nikogar soditi nočemo in tudi ne smemo, temuč se pri tem le vežemo na nauk sv. pisma in sv. cerkve. Tudi nikakor ne rečem, da bi govorili nespametno, marveč poterdim, kakor sim že opomnil, da doslednje res drugači govoriti ne morete, in ravno iz tega, kar sim govoril, je prav lahko razvediti in spoznati, zakaj se vi in naši cerkvi nasprotni učniki tako krepko branite vsake duhovnim čez verne jim podeljene sodnje oblasti. Zakaj pri vaši sedanji spovedi res nimate nobene take oblasti, za vas le polovica Jezusovih besed pri sv. Janezu veljá, vi morete

le odpušati, in pa vsim brez razločka in overe; komu grehe tudi zadržati priložnosti in oblasti nimate nikdar. Priprosti, pravi mali Lutrov katekizem, naj se spovedniku obtožijo grehov, ki so jim znani; pa vprašam, g. pastor, kje je še najti kak priprosti, ki bi to storil? Ali kje je celo kak omikan, ki bi se še za spoved oglasil in se hotel grehov obtožiti, kolikor jih vé? — Ali pa, morebiti imajo pri vas omikani in imenitni v ti zadevi sprednosti in privilegije, ki jih priprosti nimajo? Poskusite in potrudite se, g. pastor, opirajte se na simboliške bukve in na Lutrov mali katekizem, posebno spoved spet vpeljati, tako, da se imajo ne samo priprosti, ampak tudi imenitni — kajti pri spovedi ni razločka, tù smo vsi kristjani ubogi grešniki — sploh vsi brez razločka in izjeme, grehov obtožiti, kolikor jih vejo: gotovo, vsi se vam bodo uperli, vas starokopitneža imenovali, in se vzdignili zoper vas, in razpertija bo v lastni duhovnii.

Pastor. Naše vodilo je in ostane, nikogar ne siliti, pri nas velja prostost vesti.

Duhovni pomočnik. To je pač lepa prostost, posebne baže. Ako se tedaj kdo pri vas leto in dan ali tudi več let za nobeno Božjo službo in spoved ne zmeni, ako se tudi veliki petek vašega obhajila ne vdeleži, ga vi ne morete siliti, ne mu braniti, kajti braniti in opirati se more na oklicano prostost vesti.

Gospa pastorjeva. O, takih ni najti samo pri nas, imate jih obilo tudi pri vas. Jest sama poznam več katoličanov in katoličank, ki po pol leta in še več cerkve od znotraj ne vidijo, in že več let pri spovedi niso bili, se sploh zanjo ne zmenijo. Jim mar vi morete braniti, ali pa jih prisliti, da naj pridejo v cerkev in k spovedi?

Duhovni pomočnik. Nikakor ne; siliti in morati mi nikogar ne moremo, in tudi nočemo. Katoliška cerkev nima žandarjev, ki bi ljudi v cerkev ali k spovednicam gonili; pa ona ima druge sredke in pripomočke za krotenje in kaznovanje nepokornih in terdovratnih. Kdor celo leto, tudi o velikonočnem času k spovedi ne pride, je izobčen, iztrebljen kot nerodovitno drevo iz verske družbe, taki se po pravici ne more več imenovati pravoverni katoliški kristjan, in

ako več let in tudi na smertni postelji terdovraten ostane, mu katoliška cerkev odreče tudi katoliški pokop. „Vsak pravoveren obojega spola,“ tako se glasi določilo že imenovanega IV. cerkvenega zbora v Lateranu pod papežem Inocencijem III v letu 1215, „vsak pravoveren obojega spola, ki je že leta pametnega razsojenja dosegel, se mora naj manj enkrat v letu vsih svojih grehov svojemu duhovnemu pastirju sam natanko spovedati, in naloženo pokoro po svoji moči opravljati....; če ne, bo v življenji iz cerkve pahnjen in po smerti ne bo v blagoslovljeno pokopališče zakopan.“ In tridentinski zbor govori in določi takole: „Ako kdo pravi, da po Božji postavi v odpušanje grehov ni potrebno se v zakramentu sv. pokore spovedovati vsih in vsakih smertnih grehov, tudi skrivnih, kolikor se jih kdo po dolžnem in skerbnem premišljevanji spomni..., bodi izpahnjen.“ (Sess. 14. Can. 7.).

Ali je tudi pri vas tako? Ali bi se smeli n. pr. vaš gospod soprug prederzniti, udu vaše cerkve, ki se že več let ni obhajila vdeležil, zažugati in naznani, da je iz verske družbe izobčen? Kje je cerkvena postava, na katero bi se smeli in mogli opirati? In ako bi tako ojstro ravnati hotli, ali menite mar, da njih duhovni tovarši jim bodo njih ravnanje poterdili in z njimi potegnili? Omenim le, kar sem o ti zadevi bral pomenljivega v nekem nemškem časniku *). V nekem mestu na Nemškem namreč so imeli nekteri duhovni tistega okraja cerkveni zbor in posvetovanje, in tu se je neki govornik britko pritožil, da so uradniki, posebno pravoznanci, izmed vsih naj bolj mlačni in zanikarni, kar zadeva obiskovanje cerkva in Božje službe. Da bi se ti tako žalostni nepristojnosti v okom prišlo, svetuje govornik, da naj se v prihodnje uradnik, ki v šestih letih vsaj enkrat k sv. obhajilu ne pristopi, višji deželni oblasti naznani iz tega namena, da bode taki, kot nevreden služabnik deržave od svoje službe odstavljen, ker ni upati, da bi on dolžnosti svojega stanú zvesto spolnovati hotel in mogel, ki tako silno lahkomišljeno svoje naj sveteji dolžnosti v

*) Correspondent von und für Deutschland 1842, št. 277.

nemar pusti. In glejte! hvale vredni govornik, ki se je za čast vere in Božje službe potegnil, je mogel omolkniti, vsi pričujoči so bili zoper njega. Zaverгли so vsi z vso večino njegov nasvet, rekoč, da je prostosti vesti in vere nasproti. — Znano, mislim, vam je tudi iz časnikov in mi toraj ni potreba posebej praviti, kaj in kako v resnici brezbožno, da je groza, se je govorilo, posvetvalo in nasvetvalo, ko je pred kratkim, 24. in 25. oktobra 1863, tako imenovani „religiöser Reformverein“ v Frankobrodu pod vodstvom slaboslavnih in razvpitih odpadnikov Ronge-ta, Czer-ski-ga, Dukat-a i. d. imel svoje posvetvanje *). Tu vidite sami, gospod pastor, kakšen zapopadek od te prostosti vesti imajo sami vaši duhovni tovarši in voditelji verskih družb.

Pastor. Bogu bodi potoženo, da je skorej res tako!

Uradnik. Kakor se vidi, vi pač dobro pazite na vse, s čimur bi nas černiti in nam očitati zamogli; toda meni se zdi, da imate pred svojim pragom zadržati pometati in trebiti. Zlasti kar katoliško spoved zadeva, bi se zamoglo še marsikaj ugovarjati in grajati, posebno zastran koristi posebne spovedi. —

Duhovni pomočnik. Ne zamerite, častita gospoda! preden od tega govorimo, ali je katoliška posebna spoved koristna ali škodljiva, moramo prej zgotoviti in končati poglobitno reč, in morate poprej ovreči ali poterditi moje izpeljevanje in dokaze o veljavi naše spovedi in njeni Božji vstavi po Kristusu in apostelnih; potem še le bomo govorili dalje. — Vidili smo, da je spoved ali obtoženje grehov starodavna, že od nekdanj znana reč, da so jo prej ko ne judje v stari zavezi že imeli in jo še imajo; da tudi pri neverskih narodih obrede nahajamo, ki so naši spovedi zelo podobni; da toraj Kristus, ko je posebno spoved v zakrament povzdignil, ni kaj novega ali nemogočnega zapovedal in postavil. Napeljal sem celo versto veljavnih in popolnoma verjetnih prič in skazal, da je bila naša katoliška spoved v vsih stoletjih znana in navadna reč; in vi mi niste mogli in ne morete

*) Gl. Volksfreund 1863, št. 248—49 in Zg. Danica št. 33.

imenovati in naznaniti kakega cerkvenega zbirališa, kakega papeža ali škofa, ki bi bil posebno spoved še le vpeljal. Znan nam je čas in poznamo tudi može, ki so se vzdignili zoper posebno spoved, niste pa, gospodje, v stanu imenovati leta, mesta, in moža, kdaj, kje in kdo bi bil našo spoved iznajdel; kdor koli jo omeni, govori od nje kot od znane in navadne reči. Skazal sem vam, da kakor ustno izročilo, nam tako tudi sv. pismo n. z. dostojno in jasno spričuje, da je res Kristus sam po besedah pri sv. Matevžu, zlasti pa pri sv. Janezu (20.), posebno spoved postavil, in slišali smo, kako je Luter sam te besede v pomenu posebne katoliške spovedi razumel. Več kot 15 sto let so vsi cerkveni učeniki omenjene besede v tem pomenu uméli in razlagali, in še le tedaj, ko je bilo na tem, posebno spoved odpraviti, bi bile drugi, nov pomen, dobile! Morete li misliti in verjeti, da je Bog pripustil, da bi njegova cerkev bila več kot poldrugi tisuč let v tako silni zmoti zapletena, al je mogoče, da bi temu tako bilo le 100 let, ali tudi le eno samo leto? Kje je potem duh resnice, ki je cerkvi obljubljen? Ali bi bila pač to cerkev Kristusa, Božjega Sina, v kateri bi se nahajale tisučletne zmote? Ali bi bila to tista cerkev, ktere peklenške vrata premagale ne bodo. Ali pa mar menite, da so ravno Luter in učeniki njegove verste sv. Duha v posest vzeli in je Bog nanje čakal, da bi svoji cerkvi pravo luč in razumnost zasvetiti dal?

Ali morete verjeti, da bi si bili kralji in cesarji — vesoljni keršanski svet, naložiti pustili jarem, ki bi ga poprej nihče ne bil poznal, dokler je vender vsaka krivovera in novinarija toliko hrupa vzrokovala in bi tudi dandanašnji vse nasprotovalo, ako bi kdo pri vas spet posebno spoved vpeljati hotel? Al menite mar, da se je nekđaj prirojeni napuh, lastna ljubezen in posvetna imenitnost osramotenju manj ustavljala kakor se zdaj ustavlja, in so bili kristjani nekđaj res le tapice in bedaki, ki bi bili brez umnosti in lastne volje, kar molčé in slepo vse sprejeli, kar bi bilo koli kakemu papežu ali škofu na misel prišlo? —

Dobro znano je, da je Nektarij odpravil očitno obtoženje, kako, da ne poznamo nikogar, ki bi bil odpravil tudi posebno spoved, ki je vender, kakor

protestantje sami poterdijo, že dolgo pred Nektarijem v navadi bila? Ravno ker je nihče odpravil ni. Nihče pa tudi ne vé, koga imenovati, ki bi jo bil vpeljal; — da je pa zmiraj bila in so jo kristjanje vselej in povsod imeli, to je skazano in znano. Kar je pa v katoliški cerkvi vedno, vselej in povsod v navadi bilo in se verovalo, to, glejte, pa ima od Kristusa in aposteljnov svoj začetek. Povejte, gospodje, ali ni res tako? Overzite, poderite in vničite moje izpejlevanja in dokaze, ako vam je to mogoče! —

(Vsi omolknejo, in ker dalj časa nihče ne spregovori, poprimo besedo spet)

Duhovni pomočnik (rekoč): Tako tedaj, častita gospôda, ako imate zdaj še kaj opomniti in naši spovedi očitati, sem pripravljen, vam prav rad odgovor dati. —

Uradnik. O še marsikaj imamo govoriti! Tako dober kup si ne damo vaše spovedi prihvaliti in vnu-diti. Naj si bode z njeno vstavo kakor že je, vrednost kake reči ali vstave se vender le po njeni koristi ceni; da bi pa vaša posebna spoved tudi toliko bolj koristna in pripravna bila pospešiti pošteno in pobožno življenje, menim ne bote terdili.

Duhovni pomočnik. Gotovo, ravno to terdim in se pri tem celo tudi še zanašam, da mi tudi gosp. pastor o tem ne bodo nasprotvali. Naša spoved je v vsakem oziru memo vseh družih gotovo naj bolj primerna in koristna. To vam spričuje med drugim že samo to, da ima, kakor smo vidili, od Kristusa in aposteljnov svoj začetek, ko pa vaše splošnje spovedi pred Lutrom in njegovimi nasledniki nihče ni poznal. Ako bi bila vaša spoved v katerem koli oziru bolj koristna memo naše, bi Kristus, vsegavedoči, neskončno modri Božji Sin, gotovo ne bil čakal na Lutra in na njegove pomagavce, temuč bi jo bil precej sam vpe-ljal in zapovedal. Naša spoved je Božja, vaša le človeška naprava. Pri vas nimate spovednika, temuč duhoven je le, kakor g. pastor sami terdijo, oznanovavec odpušanja, tako rekoč le priča spovedi; pri nas nasproti je spovednik v resnici Božji pooblastenec in namestnik, grešnik se v vsem njegovi razsodbi izroči, in ako vredno pripravljen in iz pravega na-

mena k spovedi pride, smé popolnoma zagotovljen in prepričan biti, da kakor mu spovednik grehe odpusti, so mu odpušeni tudi v nebesih; in ravno to prepričanje, lejte, ta Božja vstava spovedi je vir neprecenljive tolažbe, sladkega mirú in veselja, ki se z nobenim drugim primeriti ne da; ravno ta gotovost odpušanja dela, da imajo katoliški spovedniki, posebno pri bolj zastaranih grešnikih, ako se v resnici spreobernejo in dobro spoved opravijo, tolikokrat priložnost slišati serčne zdihljeje: „O bodi Bogu hvala! zdi se mi kakor bi se mi bil kamen od serca odvalil, tako vesel, tako miren in srečen, kakor zdaj, nisem bil še nikdar.“

Uradnik. Vsak kupec svojo robo hvali, tako tudi vi svojo spoved. Pa pri tem pozabite, da ima vsaka reč svojo solnčno in senčno stran, in da ni vse zlato, kar se sveti. Tega saj mislim ne bote tajili, da vaša skrivna spoved po napčni rabi mnogokrat veliko več škodovati kakor koristiti more.

Duhovni pomočnik. To je res, napčna raba pri nobeni stvari koristiti ne more, pa ravno tako gotovo je tudi, da zavoljo napčne rabe, ravno ker je napčna, nobena sama po sebi dobra in koristna reč svoje cene in veljave ne zgubi. Sv. pismo n. pr. je podlaga sv. vere, pa kolikokrat se je že v zmoto, krivo vero in pohujšanje vernih rabilo; bote li mar zavoljo tega rekli, da je sv. pismo škodljivo, da je nepotrebno in se ima odpraviti. Ali sv. Rešnjé Telo mar li neha biti najsvetejši zakrament, ker ga eden ali drugi po nevrednem prejme, in bote li zavoljo tega terdili, da naj nihče več ne pristopi k sv. Obhajilu. Ravno tako, glejte, je tudi z našo spovedjo. Nekateri nekatoličanje jo sicer neutrudljivo černijo in ne nehajo ji vsega hudega podtikovati, da bi pa to, kar ji n. pr. o napčni rabi brez prepričanja očitajo, tudi skazati mogli, se jim nikakor ne izide. Posebna spoved —

Uradnik. je pa vender le prijetna blazinica za katoliške grešnike; da se le spové in odvezo dobi, potem je dobro, zamorec je omit in zdaj smé iz novega grešiti, prostor ima spet za nove grehe!

Gospa pastorjeva. Prav imate, in jest si še prederznem reči, da spovedovanje nikogar ne zboljša; kajti mi ne hodimo k spovedi, in vender upam, da smo

pošteni ljudje; nasproti pa jest sama poznam nekatere katoličane, ki k spovedi hodijo in le vender v greh in grešnih zavezah živijo.

Duhovni pomočnik. Tudi jest, gospa, poznam nekatoličanov, ki v cerkev hodijo, poslušajo pridige in se vdeležujejo vaše spovedi in obhajila, pa vender niso nič prida; ako bi vam tedaj rekel, da ravno pridige in spoved razujzdanost nekatoličanov delajo, ali me ne bote zavernili: Božja beseda, in sv. zakramenti nikakor ne morejo krivi biti, da ljudje hudobno živijo. Enako, lejte, je tudi z našo spovedjo. Spoved nikogar ne pohujša in nobenega v greh in ne poterjuje, temuč ako se komu greh priljubi in ga opustiti ne misli, ravno s tem prične, da spoved opusti; spet pa k spovedi pride, ako mu je resnica se poboljšati in spreobrniti.

Kar pa blazinico zadene, ki ste jo omenili, g. uradnik, menim, da je pač drugod najti in ne pri nas. Tega nas že naš mali katekizem prepričati more, naj bi se nekatoličani le hoteli ž njim soznaniti; pa prijetno je v starih presoajah živeti, sicer bi bilo nevarno in bi si znali bolji zapopadek in prepričanje o nauku naše vere in katoliške spovedi pridobiti! Vsaki mali šolarček, ki se za prvo spoved pripravlja, vam bo vedel povedati, da v odpušanje grehov sama spoved nikakor ne zadostuje, temuč da je odveza, ki jo spovednik podeli, še le takrat v nebesih poterjena, ako je natančno obtoženje sklenjeno tudi s serčnim kesanjem, resničnim sklepom se poboljšati in za greh zadostiti; ako tega ni, tudi spoved nič ne veljá. Ravno zavoljo tega pa, ker mora katoliška spoved vse te lastnosti imeti, je tako modra in koristna naprava. Dolžnost, se svojih grehov spovedati, stori, da kristjan vedno sam nad seboj čuje in sam nase pazi; mu pomaga samega sebe spoznavati; ga opomni na dolžnosti, ki jih ima spolnovati; ga ohrani ponižnega in poterpežljivega, in je v resnici najboljši pomoček ga v dobrem utrditi in pred hudim obvarovati. „Že sama misel,“ pravi neki pisatelj, „tega greha se boš mogel spovedati,“ je pogosto bolj zdatna in pripravna, človeka pred grehom obvarovati, kakor še tako lepa pridiga in ginljivo opominovanje. Res je sicer, da se nahajajo ma-

lovredni katoličanje, naj si tudi vsako leto in morebiti še po večkrat k spovedi pridejo; pa tega niso njih dobre, temuč le njih slabe in lahkomišljene spovedi krive. Ne tajim tudi, da je dosti nekatoličanov, ki pošteno in po vesti živé, pa da bi to od tod izviralo, da k spovedi ne hodijo, kdo si bo prederznil kaj takega terditi?

Katoliški duhoven ima kot spovednik priložnost, svoje farmane do dobrega spoznati, on ima prederznega, skrivnega kakor očitnega, priprostega kakor imenitnega grešnika v svoji oblasti; odreče ali odloži mu odvezo, ga uči, opominja, svari prijazno in ojstro, kakor je potreba, mu žalostne nasledke njegovih pregréh za čas in za večnost stavi pred oči, in ima sploh priložnost se vseh mnogoverstnih pomočkov poslužiti, da bi ga iz grešnega spanja predramil, za dobro vnel in na pot poboljšanja vravnal. In vi, gosp. pastor, kaj morete storiti, ako vam žalostni glas pohujšanja, grešnih zavez in razujzdanega življenja svojih farmanov doide? Kako vam je mogoče doseči še le skrivnega grešnika, voditi zakonske, oteti zgubljenega mladenca, na pravo pot pripeljati lahkomišljeno, zapeljano dekle? Vaša roka je prikrajšana, in edino orožje, ki se ga pri tem poslužiti morete, so le vaši cerkveni govori. Nimate priložnosti, da bi svoje farmane bolj natančno spoznali; le splošnje, tako rekoč od daleč jih morete voditi in s potertim srcem gledati, kako se greh in pohujšanje širi, in ne da bi vam bilo dano pomagati, se hudemu ustaviti in taisto zabraniti. Spovedi se nekatoličanje nimajo bati, resnega očitanja in svarjenja tudi ne, in odveze jim ravno tako tudi odreči ne morete. Kakor sicer po navadi, se tudi véliki petek zberó, poslušajo vaš spovedni govor, ako niso ravno z drugimi mislimi navdani, odgovoré morebiti na nekatere splošnje vprašanja, si dajo naznaniti, da so jim grehi odpušeni, se vdeležijo obhajanja, in vse je pri kraji in poprejšnje življenje se zna z novega začeti. Najdejo se sicer nekteri, kakor sim jih na svoje ušesa slišal govoriti, ki jim vse to ne zadostuje in zadovoljnih ne dela, vendar pa jim večidel ravno ta lahkota v tako resnobni in imenitni reči njih „evangeliš“ vero tako prijetno in

drago dela. Menim tedaj, da je blazinica najti le tam, kjer je ložeji dobiti odvezo, tam kjer je grešnik varen pred resnejšim podučevanjem in zveličavnim svarjenjem. Ako je tedaj med nekatoličani najti poštenih in vestnih ljudi, to pač ne izvira od tod, da ne hodijo k spovedi; da je pa mnogo lahkomišljenih in zgubljenih, je večidel temu vzrok, da se jim ni bati ne spovedi, ne bolj živega in primernega nauka, in ne zadostovanja. —

Pastor. Bogú bodi potoženo, da moram v ti zadevi vaše besede skoraj popolnoma poterčiti.

Duhovni pomočnik. Da je temu res tako, nam pričajo mnoge pritožbe, ki so se glasile iz obilnih krajev zavoljo razujzdanosti ljudi potem, ko je bila posebna spoved odpravljena. Tako n. pr. so prebivavci mesta Norimberga poslali do cesarja Karola V prošnjo, naj bi zapovedal, da naj se pri njih posebna spoved zopet vpelje. In ravno to so priznavali in še vedno priznavajo vestni in skušeni nekatoličanje. Učeni protestant Bodenman, kteremu posebne prijaznosti do katoličanov gotovo ne morete očitati, v svoji simboliki na ravnost pravi, da so nekatoličanje s tem, da so posebno spoved opustili in odpravili, cerkev brez dvombe oropali ene njenih naj bolj koristnih, dobrotnih in primérnih naprav. „Ako je v keršanski veri, pravi med drugim tudi Leibnitz (Syst. Theol. str. 265), kaj lepega in ljubeznjivega, je gotovo posebna spoved, in pobožen, moder in skušen spovednik je v resnici velik srednik Božji v zveličanje duš.“ „Kdo more pač vse tisuče razšteti, pravi slavni nekatoliški bogoslovec dr. Plank (Worte des Friedens), katere je že sama ta naprava (posebna spoved) pogube otela, k pravemu spoznanju in na pot poboljšanja pripeljala!“ itd. „Dobro opravljena spoved,“ pravi neki skušen zdravnik, „more pri nekterem bolniku bolj koristiti in mu h zdravju pomagati, kakor zdravnik in zdravila.“

Tako bi vam mogel o koristi in prednosti naše spovedi še dolgo versto enakih spričevanj praviti in naštevati. Povem naj le še to, da med tem ko D. H. Steffens (die gegenwärtige Zeit, Th. 1.) pravi: „Splošnja spoved in pa nobena,“ — katoliško spoved še celo načelnik brezbožnih modrijanov pretečene

dobe, glasoviti Voltaire, jako hvali in lepo spoznava njeno korist in prednost. „Ni je morebiti,“ pravi on *), „bolj koristne naprave, kakor je spoved; vsakega človeka vest peče, ako se je z velikim grehom zadolžil, in ako ga ktera reč more potolažiti, je misel, da mu je v spovedi mogoče se spet spraviti z Bogom.“ In drugod, „spoved je izverstna naprava, hudo poželenje krotiti in pripomoči, da grešnik ne obupa in v stare pregrehe spet ne zabrede, da se s sovraštvom napolnjene serca pomirijo in da povernejo krivičniki ptuje blago. — Zdi se mi, da so nasprotniki rimske cerkve se zoper spoved vzdigovaje naj močnejši overo odpravili, ki se more hudobiji staviti.“ —

Uradnik. Ako je temu tako, ako ti učeni možje spoved res tako hvalijo, kakor pravite, zakaj pa ti modrijani niso sami k spovedi hodili?

Duhovni pomočnik. J. B. Blin nam v svojem govoru od spovedi celo versto slovečih in glasovitih modrijanov našteje, od katerih se vé, da so k spovedi hodili, ali saj na zadnje svojo zamudo obžalovali in na smertni postelji se spovedali. Ginljivo je brati, kako je njih mnogo v ti resni uri z velikim kesanjem preklicovalo zmote in na pragu večnosti popraviti želelo pohujšanje, ki so ga napravili s svojim slabim izgledom in brezbožnimi spisi. Znano je iz sedanjega časa, da je tudi prederzni sovražnik rimskega Stola, minister Kavur, na smertni postelji spovednika poklical in se spovedal ali se saj spovedati želel. In živo v spominu, mislim, vam je še, koliko hrupa in serda je delalo sovražnikom vere in cerkve, ko se je bil spovedal in z Bogom spraval mesca oktobra lanskega leta Perego, glasoviti nasprotnik cerkve in njenih pastirjev, vrednik brezbožnega veroneškega časnika, kterege so bili škofje mógli preklicati in prepovedati. V svojo lastno srečo zadet od roke milosti Božje, se je poslednje ure še spreobernal, svoje zmote preklical in s ss. zakramenti previden skesano in spokorno umerl. Pa mnogi niso bili tako srečni, da bi jih bil nebeški vinogradnik poklical še dvanajsto uro, zakaj

*) Dict. Philos. Annal. d l Empire.

Bog deli svoje milosti, komur hoče. Prehitela jih je noč in spolnile so se nad njimi besede, ki jih sv. Duh v bukvah pripovedi 1, 24—28. govori, ko pravi: „Klical sim vas, in ste se zoperstavili; svojo roko sim za vami iztegal, in nikogar ni bilo, ki bi se bil na njo ozerl. Ker ste moj svèt zavergli in vam za moje svarjenje ni mar, se bom tudi jest k vašemu pogubljenju smejal, in vas bom osramotil, kadar bo to, česar ste se bali, nad vas prišlo. Kadar vas bo nadloga obšla in bo pogubljenje kakor vihar priderlo, kadar bo britkost in težava prišla nad vas. Tedaj bodo name klicali, pa jih ne bom uslišal.“ — V resnici, resne in pomenljive besede, ki naj bi jih mnogi sedanji slaboverni in toliko mlačni kristjani, zaničevavci spovedi in Božje besede v spominu imeli in dokler je še čas, jih dobro premislili! —

Prav po povedanih besedah se je, da drugih ne omenim, Voltairu godilo. V enem svojih pisem pripoveduje, da se je v poprejšnjih boleznih spovedal, in tudi v zadnji bolezni je hrepenel po duhovnu; pa njegovi brezbožni prijatli so ubranili, da v ta namen naprošeni fajmošter neke fare v Parizu ni do bolnika prišel, in v strašnem obupu in divjanju je Voltaire 30. maja 1778 prežalostno končal. Njegov zdravnik Tronchin, ki je bil pričujoč, pripoveduje tako-le: „Mislite si vso besnost in divjanje Oresta, in imeli bote le slabo podobo obupnosti in divjanja, v katerem se je Voltaire na smertni postelji znašel. Želeti bi bilo, pristavi, „da bi vsi slaboverni in brezbožni kristjani takrat pričujoči bili in vidili to grozno prigodbo,“ — in se prepričali, da z Bogom in večnostjo ni norčevati, da v resnici „je smert (terdovratnega) grešnika naj hujši.“ (Ps. 33, 22.)

Uradnik. Groziti in strašiti vi katoliški duhovni, kakor se vidi, res dobro znate, le škoda da se sedanji omikani svet tako malo za take strahove zmení in jih je, menim, tudi pri vas med izobraženimi celo malo, ki bi bili za vašo spoved posebno vneti.

Zdravnik. V resnici je pa sedaj za omikanega človeka res velika težava našim duhovnom ustreči. Ob nedeljah in praznikih le samo pri sv. maši biti, skoraj ne zadostuje. Tudi pridige in keršanske nauke naj bi

poslušali, roženkranec molili, se postili, vsaj vsake kvatre k spovedi šli itd. Gospodje ne pomislijo, da ako je že za priprostega človeka spoved težavna reč, koliko bolj težavno in sramotivno mora biti še le za olikanega človeka razodeti in naštevati svoje grehe in napake drugemu, ki tudi nikakor ni angel.

Duhovni pomočnik. Naj si bode spoved že težavna ali ne, Kristus jo je postavil, cerkev jo vernim zapoveduje in kristjan, naj si bode že omikan ali priprost, mora cerkvi pokoren biti in jo poslušati, ako noče biti nevernik. (Mat. 18, 17). Vender pa tudi v ti zadevi menim, da svojih grehov Božjemu namestniku se obtožiti gotovo v primeri nikakor ni bolj težavno in sramotivno, kakor če je na pr. bolnik primoran zdravniku kako neznano ali ostudno bolezen razodeti in govoriti o nje. Razloček je le tá, da med tem ko vi to, kar ste zvedili, tudi drugim razodeti smete, je spovedniku nič manj kakor n. pr. sv. Janezu Nep. govor zavezan, in je to, kar se njemu razodene, za vselej kakor zakopano in živa duša nikdar trohice od tega ne zvé. — Za svoje zdravje skerbeti gotovo za nikogar ni nikakorsna sramota, bolan biti pa za vsacega nesreča, in nespamet in greh, ako skerb za svoje zdravje iz kteriga koli vzroka opusti. Ako to velja zastran trupla, mora še veliko bolj veljati, kar neumerjočo dušo zadeva, ker tam se le ped minljivega življenja, tukaj pa cela nezmerena večnost stavi v nevarnost in zgubo.

Grajšak. Vašemu izpeljevanju in dokazu res ni kaj ugovarjati; kajti slehern, naj si bode že priprost ali omikan, mora poterčiti, ako še kaj vere v Boga in večnost ima, da bi bilo v resnici zelo nespametno, si za telesno zdravje vse prizadeti, v prid dušnega zdravja pa se ogibati ali celo lahkomišljeno zaničevati tako koristno, veljavno in v primeri lahko zdravilo, kakor je vaša posebna spoved.

Duhovni pomočnik. Tu imate pač prav; pa ravno ker vere ni, ni najti tudi tega spoznanja in prepričanja. Vera peša in zginjuje; namesto nje se pa baha in šopiri sedanja, v marsikterem oziru puhla in brezbožna omika in izobraženost, katere poglavitni značaj, kakor Alban Stolz v svoji izverstni ABCdi

pravi, ravno v tem obstoji, da kdo kolikor je moč malo vere ima. Kdor se ne zmeni za Boga, ne za Božje, še manj za cerkvene zapovedi, ne veruje v Kristusa, temuč mu le še to čast skaže, da smé veljati kot jako moder in dobrotljiv mož, je že posebno omikan, in kdor terdi, da ni sodbe, ne nebes, ne pekla, temuč da je s smertjo tudi vse že pri kraju, ta je popolnoma olikan! — To, lejte, je pogosto značaj sedanje olike in omike, ki se željno zajema iz mnogoverstnih veri in cerkvi sovražnih časnikov, zapeljivih romanov in brezbožnih „Renanov,“ se cimi, goji in razširja po napčni izreji in slabih izgledih, dokler luč pravega spoznanja in razsvitljenja ne vgasne, ter se prostost Božjih otrok spremeni v sužnost, in slepec slepcu postane vodnik. To je po menjenju modrih in skušenih mož npravna bolezen sedanjega časa in tisti rak, ki spodjeda blagor in srečo ne samo posamnih ljudi, ampak tudi celih družin in deržav.

Uradnik. Po vaših zbadljivih besedah soditi, je omika res pravi strup, in omikan in brezbožen vam bi bilo eno. Ne razumem pa potem, od kod da se jih tudi med priprostimi, ki ne znajo brati in ne morejo, kakor pravite, svoje omike iz časnikov in romanov zajemati, mnogo nahaja, ki za spoved ne marajo. Je li mar tudi temu omika vzrok?

Duhovni pomočnik. Med drugim gotovo tudi, saj posrednje; zakaj kakor otroci starše, tako tudi priprosti svoje sprednike in te ki jim kot učeni veljajo, le preradi posnemajo, zlasti v slabem. Sicer ima pa tudi omika dvojo stran, kakor vsaka reč, in kakor je gotovo, da se med omikanimi nahajajo, ki spodbudno živijo in jim vera ni prazna reč, je od druge strani omika, ako je sovražna veri in cerkvi, v resnici brezbožnost in pravi strup, ki toliko več škode in nadlog napravlja, kolikor večji je število tistih, ki se za njeno poglavitno zdravilo, za spoved ne zmenijo.

Resnične in premisljive vredne so besede, ki jih v enem svojih izverstnih spisov *) učeni Jezuit J. Patiss v ti zadevi govori.

„Da je sedanji čas,“ so njegove besede, „jako

*) Das nothwendigste und wirksamste Heilmittel gegen die Uebel der Zeit. Wien 1864.

bolan, to spoznajo in omiljujejo vsi, ki imajo oči, da vidijo in ušesa, da slišijo. Že mnogo let človeški rod na vsih udih kervavi. Vojske, kuge, slabe letine, požari, potresi, dragina, nezvestoba, nezaupnost, punt razpertija med poglavarji in podložnimi, sovraštvo med narodi itd. se vedno versté.

Ob enem se znajde svet v нравni in duhovni gnji-lobi, ki se naraša in vzdiguje do odpada od cerkve in Kristusa, da se zasmehuje in zaničuje, sovraži in preganja, kar je sveto in čistiljivo, in se očitno in brez kazni Bog kolne in taji. Keršansko življenje, poštenost, pravica, zvestoba, ljubezen se bolj zgublja, samomorstvo in mnogoverstne pregrehe so navadne reči, poglavitna dela človekova sta spridena, to je, glava in serce. Mnogi se nad tem veselé in vse to imenujejo napredvanje, prostost, izobraženost in omiko, — zato ker nimajo vere in je temno njih duhovno oko.

Kdor ima pa vero in po nji razsvitljeni pogled, spozná, da vsem tem žalostnim prigodbam in stiskam, ki tarejo svet, je prvi in poglavitni vzrok greh, brezbožnost, duhovna mlačnost in merzlota; zakaj: „pravičnost narod povzdiguje,“ govori sv. pismo (Prov. 14, 34); „greh pa ljudstva nesrečne dela.“

Veliko se je že govorilo, nasvetovalo in poskuševalo, da bi se tem nadlogam prišlo v okom in da bi se zboljšal нравni stan ljudstev, pa brez vspeha; stiske in britkosti se niso zmanjšale, temveč pomnožile, zato, ker se tudi ni zmanjšala pregrešnost, tem več se še vedno množi.

Dokler se tedaj ne bode skerbelo, kolikor je mogoče, da se greh in brezbožnost odpravlja in vkončuje namesto podpira, in za to si mora slehera za se in za druge prizadevati, tako dolgo tudi Bog, Gospod čez blagor in nesrečo, življenje in smert, ne bode odnehal po raznih šibah in stiskah dokazovati, da je greh res nesreča narodov in da človek, dokler je grešnik in Božji sovražnik, ne more biti njegovega blagoslova deležen; zakaj: „Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo; ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kdor ga varuje.“ (Ps. 126, 1. 2.)

Grešnik in Božji sovražnik neha pa človek le takrat biti, kadar se v resnici spreoberne in se v zakramentalni spovedi z Bogom in s cerkvijo spravi. Treba je tedaj k spovedi iti.

Recimo naravnost in odkritoserčno: Svet je taki, ker za spoved ne mara, in bo taki ostal in mu ne bo pomagati, dokler se spovedi ne poprime.

Nobene še tako modre postave, nobena še toliko oborožena mogočnost ni v stanu duha in serca človeškega tako krotiti in voditi, kakor Božja modrost in mogočnost prave vere in katoliške spovedi. Štejte in vprašajte jih, ki strežejo kraljem in oblastnikom po življenji, šuntajo in podpihujejo ljudstva, ropajo blagajnice in podirajo srečo in blagor narodov; vprašajte jih nezveste služabnike in vojake, puntarske podložne, prisegolomne zakonske, pisatelje brezbožnih časnikov in spisov, malopridne posle, razberzdano mladino, vprašajte jih, ali pač hodijo k spovedi tako, kakor katoliška cerkev uči in veli; in izmed vseh vam najberže tudi eden po svoji vesti odgovoriti ne bo mogel, da mu je za spoved v resnici mar, da do nje vredno spoštovanje ima.

Kdo nasproti pa stori in pripomore, da so spredniki in oblastniki vestni in pravični, podložni zvesti in vdani; da zakonski zvestobo ohranijo, in da je mladina spodobna in sramožljiva; da ubogi revež vse še tolike nadloge in reve voljno terpi, in da se doprinašajo čudapolne dela keršanske ljubezni? Vprašajte jih, in z enim glasom vam bodo poterdili, da jim je pri tem prvi in poglavitni pomoček spoved in sv. Obhajilo. V resnici je tedaj spoved naj bolj potrebno in zdatno zdravilo zoper stiske sedanjega časa. Ona sv. vero tako rekoč vtelesuje in jo djansko pri človeku stori, da z vsimi svojimi nebeškimi blagodari pri njem ostane. Nihče, ki mu je lastni in občni blagor pri sercu, ne smé toraj spovedi opuštati. „Spokorite in spreobernite se tedaj, da se zbrišejo vaši grehi, da pridejo dnevi ohlajenja od obličja Gospodovega“ (Dj. ap. 3, 19. 29)

Pastor. To so pač resne besede in poterditi vam moram, da jim v resnici ni veliko ogovarjati, naj si jih je tudi jezuit govoril. Kajti nek učen prote-

stant *) skoraj popolnoma ravno tako od posebne spovedi govori in jo „poglavitno, v resnici močno zdravilo zoper npravne bolezni sedanjega časa in vir tistih čednost imenuje, ki so pripravne srečo in blagor posamnega človeka in človeške družbe pospešiti in vterditi.“ Ravno tako so tudi nekteri izmed mojih duhovnih tovaršev spoznali in še priznavajo, da bi bila posebna spoved, ako bi se je verni poprijeli in se je vestno poslužili, res krepek pripomoček keršansko in bogoljubno življenje pospešiti. Iz raznih krajev so se toraj že tudi glasi čuli, da naj bi se tudi pri nas posebna spoved vpeljala, in spoznati moram, da ako bi se to mogoče kazalo, bi jest, naj bi se pri tem tudi moje opravila pomnožile, gotovo med zadnjimi ne bil, ki bi se za njeno vpeljavo potegnil.

Duhovni pomočnik. Bog daj, da bi se vam pač želja spolnila! Bila bi to gotovo velika stopinja k vernitvi v naročje svoje zapušene matere katoliške cerkve. Pa ložji je, se zgube obvarovati, kakor zgubljeno spet pridobiti. Tolikanj bolj naj bi pa katoličanje spoznali in vredno cenili predrago napravo katoliške spovedi, brez katere po storjenem grehu za človeka, naj si bode že priprost ali omikan, ni najti pravega miru in rešitve, in naj bi svojo hvaležnost za ta neprecenljivi biser milosti Božje s tem pokazali, da bi se je v svoj časni in večni prid po nauku in volji sv. cerkve vestno in radi posluževali.

„Kdor cerkve ne posluša,“ so resne Kristusove besede, „naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik“ (Mat. 18, 17.) In, „kdor ne veruje, bo pogubljen.“ (Mark. 16 16.) Verovati pa se ne pravi le po imenu biti kristjan, temuč treba je tudi po veri živeti, to pa, kakor nas vera uči, spet nikomur ni mogoče brez gnade Božje, katero Bog deli v ss. zakramentih, in po sv. kerstu zlasti v zakramentu sv. pokore, ki na poglavitno podporo in živelj keršanskega življenja, na vredno sv. Obhajilo pripravlja, tako, da se doslednje more reči, da kdor za spoved ne mara in jo čez leto in dalj opusti, tudi ne veruje. —

*) Lord Fitz William. Briefe des Attikus, V Brief.

Dokler je človek mlad, terden in zdrav, in se mu od vseh strani svet in posvetno veselje kaže in ponuja, se za silo more še resnim mislim ubraniti, in vtopljen v posvetne skerbi in sladnosti, nadomestiti nekoliko duhovno praznoto; ko pa pride starost ali bolezen in ga jame svet z vso svojo puhlo blišavo zapušati in se duša skoraj oprostena strohljivih telesnih vezi nenadoma na pragu neznane večnosti znajde: o takrat se čudno misli, besede in čutila spremené in sicer toliko sovraženi in zaničevani duhoven, ki je mnogim v zdravih dnevih kakor tern v peti, je zdaj njih edini, naj bolji prijatelj in pomočnik; in kdor katoliško spoved pozna in še ni popolnoma od Boga zapušen in oterpujen, želi in hrepeni po katoliški spovedi in po neprecenljivi tolažbi, ki jo ona, po odpušenji grehov, v ti naj britkeji uri deli. To je resnica, ki jo vsakdanja skušnja neovrežljivo spričuje in je nobeno modrovanje in omika nikdar uničiti ne more.

Žalostno je le to, da se ta gotova resnica in skušnja tako malo spozna in človek, le na sedanost navezan, toliko nerad na prihodnost misli, dotlej, da mnoge v zdravih dnevih prederzne žalostna noč prebiti in bode duhoven še le takrat poklican, ko že skoraj več kaj pomagati ne more. Ves od bolezní in groze prevzet se bolnik komej dobro zavé, in zdaj naj bi duhoven tako rekoč čudeže delal, zdaj, morebiti v nekterih urah in trenutkih, naj bi ubogi revež, ki morebiti še enega očenaša zbrano in pobožno moliti ne more, svoje življenje pregledal, opravil dolgo, dobro spoved, popravil vse kar je zadolžil, poravnal in nadomesul, kar je leta in leta lahkomišljeno opušal in zamudil! Kolika nepremišljenost in negotovost!

Znano mi je, pripoveduje Alban Štolz v svojem ABC-koledniku od nekega mladenča, ki tudi duhovnom ni bil nikakor prijazen, da je nenadoma nevarno zbolel. Silno je zdaj želel po duhovnu, pa ker je ta daleč od tod stanoval in je mladeneč čutil, da mu bo umreti, preden duhoven pride do njega, naprosi svojega očeta, da naj zasliši njegovo spoved in potem duhovnu grehe pové. In tako se je tudi zgodilo. Bolnik se je očetu spovedal in tudi umerl preden je duhoven došel! — Pravila mi je tudi, pripoveduje na drugem kraju,

neka oseba, ki je 20 let v neki veliki mestni bolnišnici bolnikom stregla, da izmed tisoč in tisoč bolnikov, ki so bili v tem času v bolnišnico sprejeti in med katerimi je bilo mnogo brezbožnega ljudstva, jih je bilo komej kakih 6, ki so se do zadnjega branili sv. zakramente sprejeti.

Takšen, lejte je človek; lahkomišljen, ošaben in prederzen v zdravih dneh, še bolj pa reven in brezmožen ob resni uri ločitve, kateri nihče oditi ne more; in naj si prej še toliko s puhlim modrovanjem vest tolaži in mami in si prigovarja, da je vse to abotno in prazno, kar duhovni učijo; naposled vender resnica zmaga in vse piškavo in puhlo besedovanje zginje pred njo, kakor temni mrak pred svitlim solncem.

Resnico teh besed je lepo poterdil nek v svojem mestu glasovit keršen nevernik sam. Zbolela je namreč njegova hči in že blizo smerti pokliče očeta, ga prime za roko in ga z resno, milo besedo vpraša: „Oče! v nekterih trenutkih bom umerla; povejte mi toraj zdaj po svoji vesti, ali naj verujem in se držim tega, kar ste me vi učili, da namreč ni Boga ne sodbe, ne pekla; ali pa tega, kar so me mati učili? — Imela je namreč pobožno in bogaboječo mater. — Ves presunjen in pretresen od teh besedi ji oče v tem resnem trenutku s trepetajočim glasom odgovori: „Ljubi otrok! veruj le to in drži se tega, kar so te mati učili.“ —

Enako tehten in premisljiva vredin je tudi znani izrek nekega družega odpadnika od sv. vere, da je namreč po nekatoliško sicer lahko živeti, po katoliško pa lahko umreti, in to poslednje je vender poglobljena reč; da je pa temu tako, da je po katoliško lahko umreti, k temu ravno naj bolj pripomore katoliška spoved, zakaj smerti želo je greh, pravi sv. ap. Pavel; dobra in vredna spoved pa greh v človeku konča in zbrise in s tim tedaj smerti želo in strah odvzame.

Takih in enakih izgledov, prigodb izrekov bi vam še mnogo povedati vedil; pa v resnici dosti dolgo sem že vas in sebe mudil. Tudi je pravda do malega končana, kajti od raznih strani in precej do dobrega smo katoliško spoved pretehtali in vsak zdaj lahko sam o njeni veljavi in koristi razsodi. Ako se

mi je izšlo, da sem s svojo priprosto besedo komu kaj malega k vredni in bolji spoznavi in cenitvi te toliko imenitne in blagodarne Božje naprave pripomogel, me bo v resnici zelo veselilo. Dovolite pa, da se zdaj poslovim, ker hiteti mi je k opravi. Spodobno se vam tedaj, častita gospôda, priporočim. Brez zamere. Z Bogom! —

Gospa grajšakova. Z Bogom, gosp. duhovni pomočnik! Ne odlašajte tako dolgo, in oglasite se spet kmalo pri nas.

Gospa pastorjeva (na tihem). Bog te nesi, neotesani zavitar! kako debele nam je pravil! še celo mojega moža bi bil skoraj popolnoma zbegal; za grajšaka se pa že celo bojim. Da je ravno danes lesem naleteti mogel; kakor na ternji sem tukaj!

Grajšak (k duh. pomočniku ga do hišnih vrat spremljaje). Prosim, gospod duhovni pomočnik, razveselite nas kmalo spet s svojim dohodom. Kajti jest sem vam za današnji pogovor v resnici jako hvaležen, ker moram obstati, da sem do zdaj res zelo napčen zapomen od vaše posebne spovedi imel. Prepričal sem se pa danes do dobrega, da je resnica na vaši strani in da se naša (luteranska) spoved ne na sv. pismo ne na ustno izročilo opirati ne more, pa da se le komej tudi na Lutra opirati more. Obudili so se mi pa pri tem dvomi tudi zastran družih verskih zadev, in zelo vam bom hvaležen, ako mi jih o priložnosti rešiti pripomorete.

Duhovni pomočnik. Serčno rad, zakaj vaše besede so mi porok, da vam je le za resnico mar, in kdor je pošteno iše, jo z Božjo pomočjo najde. Naj bi pač le vsi kristjani višjih in izobraženih stanov tako pripravni bili resnico zvediti in sprejeti, gotovo, v marsikterih zadevah bi bili na boljem. Bog vas ohrani, častiti gosp. grajšak, in vas poterdi in razsvetli v vašem blagem prizadevanji!

Uradnik. To ti je bil pa danes pravi misijon! Kdo bi bil mislil, da se bo tako izšlo in da bomo omolknili ter s svojo spovedjo pravdo zgubili? Ne bil bi verjel, da je katoličanom tako težko priti na konec in da v verskih rečéh stojijo na tako terdnih nogah; gosp. grajšaka je kaplan že skoraj popolnoma

preveril in tudi mene bi bil kmalo precej zbegal; še celo vam, gospod pastor, ni kaj zdatnega obveljalo.

Pastor. O marsikaj bi bil imel še opomniti; pa nisem se hotel več ustavljati, ker bi se bili silo predolgo mudili. V nekterih zadevah pa ne tajim, da so bile njegove besede resnične in za katoličane kakor za protestante spomina in premisljaka vredne.

Zdravnik. Dobro nam je res naš gospod na pete stopal, in bi bil, saj kar mene zadeva, gotovo še bolj, ako bi bil vedil, da že več let, od kar sem se namreč ženil, nisem že pri spovedi bil. Moja žena, v ti reči bolj vestna, mi je zavoljo tega že veliko prizadela in nič ne mara, da se ji bom še vdal in svojo velikonočno spoved opravil; kajti ako se bolj premisli, ta reč ni prazna in iz svoje lastne skušnjé (kot zdravnik) moram poterdti, da človek v bolezni, zlasti ako je nevarna, res čudno, kakor je duhovni pomočnik opomnil, svoje misli in mnenja spremeni in se v resnici skoraj vsak brez izjeme spovedati želi, in potem, na duši pomirjen, res tudi na telesu ložeji ozdravi. Tudi primera o naznanitvi kake neznane, ostudne bolezni in obtoženji svojih grehov je prav dostojna.

Gospa grajšakova. Po tem, kar sem danes slišala, moram tudi jest obstati in poterdti, da kar spoved zadeva, res zdaj z vami, gospa! nikakor ne menjam!

Gospa pastorjeva. Hočete mar, gospôda, pravdo in besedovanje spet iz novega začeti. Jest le to terdim, da sem se sedenja, poslušanja in vsega do dobrega naveličala in bi mi zelo ustregli, ako bi vam bilo všeč, da se zdaj nekoliko sprehodimo.

Uradnik. Prav imate, gospa! današnja južina je bila vroča in dobro osoljena in jako se nam bo prileglo, da se v prostem zraku zdaj nekoliko ohladimo. Idimo tedaj, ako vam je drago in prav. —

Gospa grajšakova (k svojemu možu se ž njim sprehajaje). Kaj si, predragi moj, tako tih in zamišljen? Te je mar današnji pogovor res tako zbegal? Čudila in veselila sem se, slišavši da si pogosto res skoraj bolj za našo, kakor za svojo stran govoril.

Grajšak. Govoril in terdil sem to, kar sem spo-

znal, da je resnica. Zamišljen sem pa res, ker se mi po sili mnogi dvomi vrivajo in sem v skerbi, da bi tudi v drugih verskih zadevah pri bolj natančnem preiskovanju razločni nauk naše cerkve ravno tako malo obstati in obveljati znal, kakor danes nauk od splošnje spovedi.

Gospa. Naj berže bo tako, sicer bi naši duhovni ne terdili tako krepko in stanovitno, da je le katoliška cerkev prava in edino zveličanska.

Grajšak. Reč je res preimenitna in važna; namenil sem si tedaj, v eni in drugi verski zadevi se pogovoriti in posvetovati in obljubim ti, da se nikakor ne bom branil in mudil, zmoti se odpovedati in ud tiste cerkve ostati ali pa postati, ktero bom spoznal kot pravo Kristusovo cerkev.

Gospa. O kako me, predragi, tvoje besede veselé!

Mili Bog naj te razsvetli in mi daj še te sreče in veselja deležno postati, da kakor sva sedaj enega serca, bi naji in najne otroke kmalo tudi vezala in objemala ena vera in ena cerkev! —

e
bi
n
o
d

e

g

e

XXVII